rijksuniversiteit groningen

Magazine voor alumni en relaties
Nummer 1, april 2017

Broerstraat 5

Ellen ’t Hoen: ‘Toegankelijkheid medicijnen kan en moet beter’



In dit nummer:

Binding in de samenleving
Muziekonderwijs en hersenen
UB geheel vernieuwd
Zonnecellenonderzoek dankzij Europa
Springen met Trump



Verder denken over Onderwijsbestuur

In tijden van toenemende complexiteit wilt u een onderwijsinstelling zijn waar leerlingen, docenten en medewerkers zich inzetten vanuit een collectieve ambitie. Uw rol hierin is veelomvattend, complex en veeleisend. Hoe komt u als bestuurder tot onderwijsinnovatie en strategische keuzes, met beperkte vrijheid, tijd en budget? Welke ambitie past bij uw organisatie?

In de leergang **Excelleren in Onderwijsbestuur** ontwikkelt u een overkoepelende visie op het complexe en dynamische werkveld. U ontdekt hoe u vanuit eigen identiteit, omgevingsbewust en integer kunt handelen. Essentieel voor het nemen van nodige en succesvolle besluiten.

Met de leergang Excelleren in Onderwijsbestuur:

- vormt u een gefundeerde, toekomstbestendige visie voor goed onderwijs en bestuur en hanteert u deze als een duidelijk kompas om complexe besluiten te nemen;
- weet u de regie te voeren in uw organisatie en omgeving om een collectieve ambitie te realiseren;
- vergroot u uw persoonlijk en verbindend leiderschap. Onmisbaar voor goed bestuur, zeker in het onderwijs.

AOG school of management
amersfoort / groningen

Kijk op **www.aog.nl/broerstraat**

Door u te laten kijken door een verscheidenheid aan academische brillen leert u verder te denken. Dat doen we met masterprogramma's en leergangen in bedrijfskunde, general management, HRM, talentontwikkeling, marketing en maatwerk. AOG School of Management is verbonden aan de

rijksuniversiteit groningen

REDACTIONEEL

REDACTIEB5@RUG.NL

Deze lente gaat ons nieuwe ontwikkelingen brengen. Dat is een feit. Behalve in de natuur, zoals gebruikelijk, krijgen we bijvoorbeeld te maken met veranderingen als gevolg van de verkiezingen en referenda in de VS en in Europa. Deze aanleiding grijpen wij aan om eens stil te staan bij de vraag of deze democratische middelen nog wel toereikend zijn om prettig te kunnen samenleven. Wat is eigenlijk een 'aangename samenleving' en hoe bereik je die? Filosofen bogen zich duizenden jaren geleden over deze vraag en zij doen dat nog steeds. Ook in deze *Broerstraat 5*.

Onze voorjaarseditie gaat veel over vernieuwing. Zo is de UB volledig gerenoveerd en leest u over onderzoek op zeer vernieuwende vakgebieden, met resultaten die zouden kunnen leiden tot betere zonnecellen, slimmere tekstanalyses en op muziek beter lopende Parkinsonpatiënten.
Dat de onderzoekers twee Italiaanse vrouwen en een Amerikaan zijn, toont weer aan hoezeer internationalisering deel uitmaakt van de wetenschap.

Rector magnificus Elmer Sterken breekt in zijn column dan ook een lans voor het beschermen van het vrije verkeer van onderzoekers over de wereld. Deze keer bovendien in de *Broerstraat 5* veel strijd. Er moet immers op de bres gestaan worden voor het geluk van kinderen in oorlogsgebieden en gestreden worden om onderzoeksgelden en tegen luchtvervuiling. En voor het recht op medicijnen, waarvoor juriste Ellen 't Hoen – ze staat op de cover – zich al jaren inzet. Gewapend met feiten. Wetenschappelijke feiten. 'Je moet meer weten dan de oppositie.' Zo is ze onwillekeurig uitgegroeid tot expert in intellectueel eigendom en geneesmiddelenbeleid. 'Alternative facts' brengen haar niet meer van haar stuk.

Wij hopen dat u zich zult laven aan uw alumniblad en gehoor wilt geven aan onze oproep mee te doen aan het lezersonderzoek.

Maar bovenal wensen we u een aangename lente!

INHOUD

COVER **ELLEN 'T HOEN**, EXPERT INTELLECTUEEL EIGENDOM EN GENEESMIDDELENBELEID

COVER REYER BOXEM

4
'Je moet meer weten dan de oppositie'
Ellen 't Hoen strijdt voor betere toegankelijkheid van noodzakelijke medicijnen.

6
Column
Elmer Sterken, rector magnificus

7
Alumnus in het buitenland
Mongolië



8
'Aangename samenleving' op de schop
Is er binding genoeg in de samenleving en functioneert ons politieke systeem of moeten we experimenteren met nieuwe democratische vormen? Twee filosofen geven hun visie.



10
Alumnus schrijft boek

11
Ain Wondre Stad
Siemon Reker

12
Van improviseren kun je leren
Muziek doet bijzondere dingen met hersenen. Reden om het muziekonderwijs te veranderen?



14
UB Binnenstad geheel vernieuwd
Vanaf half mei is de UB aan de Broerstraat weer toekomstbestendig.





15
Hoofd vol herinneringen
War Child helpt in Oeganda nare herinneringen te verwerken.

16
Foto
Afbraak Martinuskerk voor bouw nieuwe Universiteitsbibliotheek

18
Europese hulp bij onderzoek
Maria Antonietta Loi ontwikkelt zonnecellenmateriaal gesteund door een ERC Starting Grant.

20
Sprong in het onbekende
'Donald Trump werd president dankzij een blinde drang tot verandering bij grote delen van het electoraat,' zegt Eelco Runia.

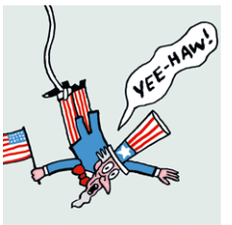

22
Docent van het Jaar leert van studenten
Malvina Nissim: 'De computationele taalkunde is het boeiendste onderzoeksgebied ter wereld.'

24
Groningen, 't kon minder

25
Vergeten verhalen van knutselende onderzoekers
'Nobel Science', nieuwe tentoonstelling in het Universiteitsmuseum

26
Ubbo Emmius Fonds

27
Alumni Actief

30
Oraties, Portretten, Colofon

32
Alumni Achteraf
geneeskunde

‘Je moet meer weten dan de oppositie’



The Lancet, het meest vooraanstaande medische tijdschrift ter wereld, publiceerde afgelopen najaar een pleidooi om de exorbitante prijzen van nieuwe geneesmiddelen aan te pakken. Een van de auteurs is juriste **Ellen 't Hoen**, onderzoeker bij het UMCG.

ESTHER VAN DER MEER REYER BOXEM

WWW.ACCESSTOMEDICINES.ORG

Toegang tot noodzakelijke medicijnen was tot voor kort vooral een probleem van ontwikkelingslanden. Nu ook rijke landen de kosten voor geneesmiddelen steeds moeilijker kunnen opbrengen, klinkt de roep om verandering steeds luider. 'Gezondheidsbudgetten zitten aan hun taks, de prijzen voor geneesmiddelen stijgen alleen maar en de macht van de farmaceutische industrie is groot. Daar moet iets aan gebeuren', zegt juriste en activiste Ellen 't Hoen.

Een sprekend voorbeeld is leverontsteking hepatitis C. Daarvoor is tegenwoordig een geneesmiddel op de markt dat 98 procent genezing oplevert binnen twaalf weken. Toch zijn er nog steeds mensen die lijden aan deze ziekte, in Ierland is een lange wachtlijst. 't Hoen: 'De catalogusprijs voor dit middel is 84.000 dollar. In Europa kost de behandeling 55.000 euro per patiënt, terwijl het nog geen 100 dollar kost om dit medicijn te produceren. De winst is astronomisch. In Engeland speelt hetzelfde met een middel tegen borstkanker. Dat is een effectief geneesmiddel, maar niet kosteneffectief, dus wordt het niet voorgeschreven.' Het is de missie van 't Hoen, die zich al ruim dertig jaar inzet voor een betere gezondheidszorg, om de financiering voor de innovatie van geneesmiddelen fundamenteel te veranderen.

DES-dochter

Als haar moeder geen ongetoetst gevaarlijk geneesmiddel voorgeschreven had gekregen, dan had de farmaceutische industrie hoogstwaarschijnlijk een vervaarlijke tegenstrever minder gehad. 'Eigenlijk kon medicijnenbeleid niet verder van mijn bed liggen. Tot ik erachter kwam dat mijn moeder het DES-hormoon had gebruikt tijdens haar zwangerschap.'

DES (diëthylstibestrol) is een kunstmatig vrouwelijk hormoon. Het hormoonpreparaat werd na de oorlog op grote schaal voorgeschreven aan zwangere vrouwen onder het mom dat het middel miskramen zou voorkomen en voor sterke baby's zou zorgen. Dat deed het niet, in tegendeel: het middel veroorzaakte gezondheidsproblemen bij moeders, dochters, zonen en mogelijk kleinkinderen. De moeder van 't Hoen overleed in 1995 aan uitzaaiingen van borstkanker. Pas in 1976 werd het middel verboden voor gebruik tijdens zwangerschappen.

Door haar betrokkenheid bij DES rolde 'DES-dochter' 't Hoen in de wereld van medicijnen. In 1982 stond ze aan de wieg van de Stichting DES-aktiegroep, die de belangen behartigde van vrouwen die DES hebben gebruikt. Zeker 30.000 vrouwen zochten steun bij de stichting. In juni viert het uit de actiegroep voortgekomen DES-centrum (www.descentrum.nl) het 35-jarig bestaan.

Politiek activisme

'Ik verdiepte me in hoe medicijnen worden uitgevonden, geproduceerd, getest op veiligheid en wat de rol van de overheid in dat proces is. Geleidelijk realiseer je je dan dat er veel meer mis is in die wereld dan alleen het DES-hormoon. Als je de verantwoordelijken dan ter verantwoording wilt roepen, rol je al snel in het politiek activisme. Daar heb ik me altijd thuis gevoeld.'

Het bestrijden van onrecht zit in de genen: ook haar moeder maakte deel uit van de groep vrouwen die de DES-Aktiegroep oprichtte. 'Ik zie mezelf niet als hemelbestormer. Maar als ik onrecht zie, en ik zie dat de verantwoordelijken niet thuis geven, dan stel ik daar vragen over. Niets doen is voor mij geen optie. Ik leerde al vroeg dat als je effectief wilt zijn als activist, je meer moet weten dan de oppositie.'

Na haar werk voor de actiegroep ging 't Hoen aan de slag bij Health Action International, een organisatie die zich inzet voor de toegang tot betaalbare medicijnen. Vervolgens maakte ze de overstap naar Artsen zonder Grenzen waar ze begon aan een campagne voor toegang tot essentiële geneesmiddelen, medicijnen die zo waardevol worden geacht voor de volksgezondheid, dat ze in alle landen beschikbaar moeten zijn voor een betaalbare prijs. 't Hoen groeide uit tot een expert op het gebied van intellectueel eigendom en geneesmiddelenbeleid.

Wereldwijd toegankelijk

In een rapport dat het vooraanstaande medische tijdschrift *The Lancet* afgelopen najaar publiceerde, pleit 't Hoen samen met andere internationale geneesmiddelenexperts, onder wie UMCG-hoogleraar Hans Hogerzeil, voor actiever overheidsingrijpen en een nieuwe manier van financiering om de kosten van medicijnen wereldwijd betaalbaar te krijgen. 'Mondiaal gaat er 1.4 biljoen dollar naar de medicijnindustrie. Dat is publiek geld waar de overheid veel meer over te zeggen moet krijgen.'

Overheden hebben zelf regels in het leven geroepen die de farmaceutische industrie haar monopoliepositie heeft verschaft. In de jaren tachtig heeft de Wereldhandelsorganisatie (WTO) internationale afspraken gemaakt over de bescherming van intellectueel eigendom om vernieuwingen te stimuleren en bedrijven de mogelijkheid te geven onderzoeks- en ontwikkelkosten terug te verdienen. Landen die lid zijn, werden verplicht patenten af te geven aan farmaceutische bedrijven. Dat heeft grote gevolgen gehad voor de ontwikkeling en beschikbaarheid van nieuwe medicijnen. De farmaceutische industrie kan prijzen tot grote hoogte opstuwen en het duurt lang voordat goedkope alternatieven op de markt kunnen komen.

Maar helemaal machteloos is de overheid niet. 't Hoen: 'In 2001 is de regelgeving van de WTO aangepast: nationale overheden kunnen ingrijpen door limieten op octrooien te zetten

Vervolg op pagina 6 →

Ellen 't Hoen (1960) droomde als kind dat ze schrijfster zou worden. Inmiddels is ze auteur van diverse boeken over haar specialisme: intellectueel eigendom en de farmaceutische industrie. Ze studeerde aan de Sociale Academie de Horst en vervolgens rechten aan de UvA. Tegenwoordig werkt ze als onafhankelijk adviseur op het gebied van geneesmiddelen en intellectueel eigendom. Daarnaast werkt ze sinds februari vorig jaar parttime als PhD kandidaat bij de Global Health Unit van het UMCG in Groningen. Op twitter is ze te volgen via @ellenthoen. Haar TED Talk over de Medicines Patent Pool is op YouTube bijna 380.000 keer bekeken.

Vervolg van pagina 5



en zo andere bedrijven de kans geven om betaalbare generieke geneesmiddelen te ontwikkelen.' Van die mogelijkheid is bij de bestrijding van HIV op grote schaal gebruik gemaakt. Dat heeft ertoe geleid dat aidsmedicijnen nu wereldwijd toegankelijk zijn, ook in ontwikkelingslanden. Voor haar onderzoek bij de Global Health Unit van het UMCG analyseert 't Hoen hoe dat proces is verlopen en wat de succesfactoren waren.

Angst

Ondanks het succes van de HIV-bestrijding blijft het vrij uitzonderlijk dat overheden octrooien opzijzetten voor de aanpak van andere ziektes. Dat komt door angst, betoogt 't Hoen: 'De farmaceutische industrie betoogt dat de exorbitante bedragen voor geneesmiddelen nodig zijn om innovatie te betalen en dat die innovatie door overheidsingrijpen in het gedrang komt. Met dat dreigement hebben ze enorm veel succes gehad, terwijl er een groot gebrek aan betrouwbare gegevens is over de ware kosten van de ontwikkeling van nieuwe medicijnen. Als je kijkt naar het voorbeeld van het hepatitis C-medicijn: die ontwikkelingskosten heeft de industrie in drie maanden terugverdiend.'

Dat moet dus anders, betogen de geneesmiddelenexperts in *The Lancet*. Bijvoorbeeld door grotere transparantie over de kosten van innovatie te eisen. En door niet achteraf te betalen voor de hoge prijzen van medicijnen, maar vooraf voor de kosten van onderzoek. 'Dan creëer je een markt voor de ontwikkeling van medicijnen waar behoefte aan is, in plaats van voor medicijnen waar de industrie de hoogste winst op kan behalen.'

Tijd is rijp

Een deel van de oplossing ligt ook in het onderhandelen met de industrie over patentlicenties en een 'patent pool' te creëren voor alle nieuwe essentiële geneesmiddelen. Patenthouders stemmen er dan mee in dat er al goedkope versies ontwikkeld en op de markt gebracht worden in arme landen voordat het patent afloopt. Dat dit werkt, bewijst de in 2010 opgerichte Medicines Patent Pool waarbij afspraken zijn gemaakt voor nieuwe aidsgeneesmiddelen. In vijf jaar tijd leverde de pool een besparing van bijna 120 miljoen dollar op bij de aankoop van geneesmiddelen in ontwikkelingslanden. 't Hoen was de eerste directeur.

De tijd is rijp voor verandering, zegt 't Hoen. 'Veel van deze onderwerpen broeien ook in de Verenigde Staten. Ik had goede hoop dat er onder Hilary Clinton maatregelen zouden worden genomen die ook de belangen van mensen in ontwikkelingslanden zouden beschermen. Helaas staat dat met de verkiezing van Trump tot president stil. Maar ook in Europa gist het. In reactie op ons rapport hebben minister Schippers en minister Ploumen in *The Lancet* heel duidelijk gesteld dat het systeem kapot is en dat er een alternatief, beter systeem nodig is. Dat heb ik in al die jaren nooit eerder zo duidelijk uitgesproken gehoord in de politiek. Als ik morgen niet onder een bus loop, ga ik een fundamentele verandering zeker meemaken.'

STERKEN STELT

Trump en Brexit hinderen de wetenschap

OPGETEKEND DOOR MARJAN BROUWERS

De wetenschap is gebaat bij een zo groot mogelijke mobiliteit van personen, geld en kennis. Het succes van een universiteit wordt bepaald door de kwaliteit van de mensen die er werken. Deze moeten de vrijheid hebben om waar dan ook ter wereld hun onderzoek te doen op de manier die zij willen. Denk maar eens aan de hoeveelheid nationaliteiten in de groep van Ben Feringa. Maar de vrijheid van personenverkeer staat momenteel onder druk. Onder andere door de pogingen van Donald Trump om per decreet mensen uit bepaalde landen de toegang tot de VS te ontzeggen. Daarmee blokkeert hij internationale samenwerking op het gebied van de wetenschap en dat is een slechte zaak. Ook de Brexit heeft negatieve gevolgen voor de wetenschap. Voor ons is het Verenigd Koninkrijk een heel belangrijke strategische partner. Topuniversiteiten als Oxford en Cambridge zijn nu vaak in de lead bij gezamenlijke Europese subsidieaanvragen, maar dat kan niet meer na de Brexit. We zien binnen consortia al verschuivingen, omdat men het risico op afwijzing door Brussel soms te groot vindt als een Britse universiteit de hoofdaanvrager is. Dat is voor de samenwerking natuurlijk funest. Theresa May verwacht veel van de VS, maar onze ervaring is dat de Amerikanen wel willen samenwerken met Europese universiteiten, maar dat dit financieel gezien een eenzijdig verhaal is, omdat het geld eigenlijk altijd in de VS blijft.

Ook zorgwekkend vind ik de trend in de VS om 'alternative facts' te verkiezen boven wetenschappelijke feiten, zoals bij klimaatonderzoek. De wetenschap moet in alle vrijheid harde feiten boven tafel kunnen brengen en onze gezamenlijk kennis op een rijtje kunnen zetten. Onze kwaliteit als wetenschappers wordt bepaald door onze 'peers', niet door een regering. Dat de wetenschappers van de Amerikaanse klimaatorganisatie EPA eerst toestemming moeten vragen aan de regering voordat ze hun onderzoek mogen publiceren, gaat natuurlijk nergens over. Als de overheid bepaalt wat er onderzocht mag worden en wat eruit moet komen, dan leef je in een bananenrepubliek. Gelukkig weten goede wetenschappers toch altijd weer manieren te vinden om naar buiten te komen met hun resultaten. Denk aan de Japanse celbioloog Shinya Yamanaka die zijn onderzoek naar embryonale stamcellen moest staken onder politieke druk en vervolgens ontdekte hoe je stamcellen kunt winnen uit huid- en spiercellen. Hij won er in 2012 de Nobelprijs mee.

De wetenschap is nooit af. Dat is het eerste wat studenten moeten leren. Het is als een puzzel waarvan je nooit alle stukjes zult vinden. Elk nieuw resultaat leidt tot nieuwe inzichten en vragen, elke interpretatie tot nieuwe invalshoeken en conclusies. Daarom vind ik het zo belangrijk dat studenten nieuwsgierig blijven en zich blootstellen aan andere meningen en ideeën. Blijf niet in een bubbel waar iedereen er net zo over denkt als jij, maar kijk om je heen, luister naar wat er nog meer is. Beperk je niet tot je eigen informatieset, maar houd een open mind. Blijf kritisch en nieuwsgierig. Dat is overigens ook een goed advies aan de media.

Elmer Sterken, rector magnificus



JAN BLAAUW

BUITENLAND

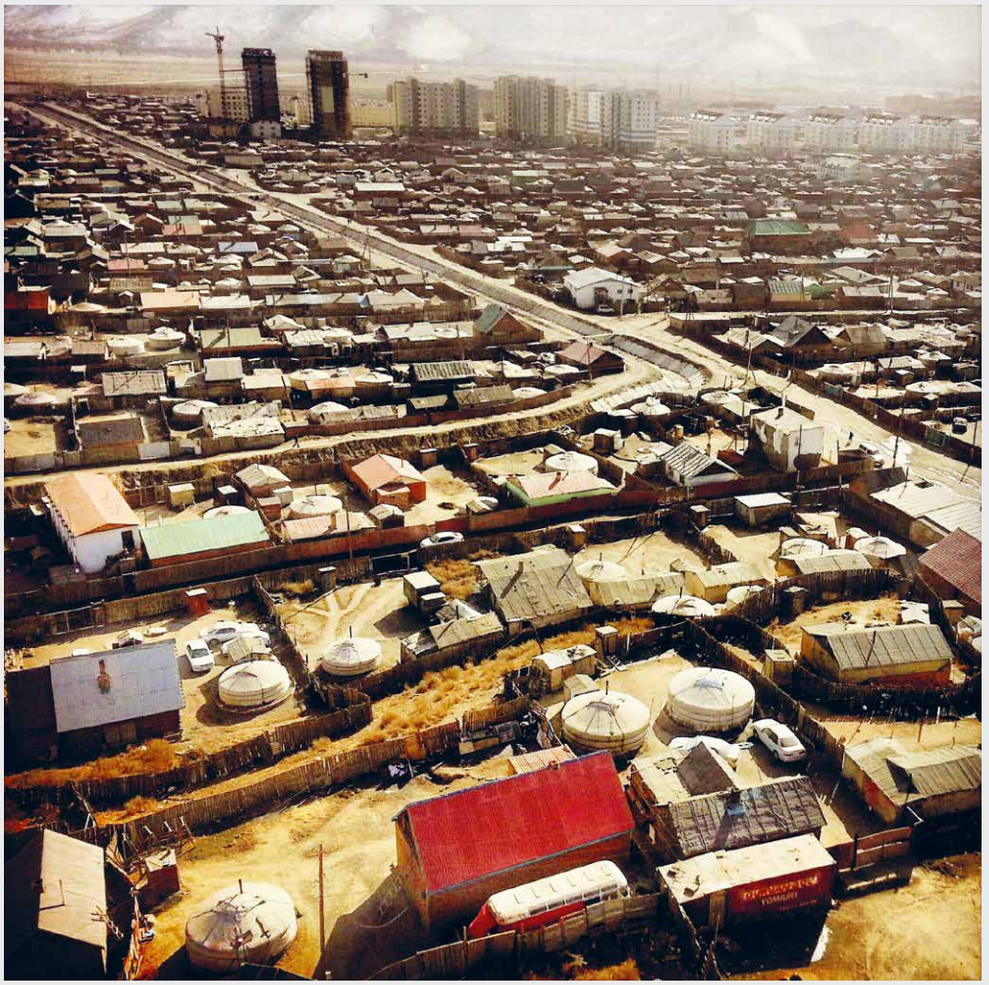

FOTO FLICKR / JJANGUM

Oyuntuya Bayanjargal

'Ik besefte: deze luchtvervuiling is een ramp'



Oyuntuya Bayanjargal (31) voltooide in 2016 als eerste Mongoolse student het internationale masterprogramma Humanitarian Assistance (NOHA). Inmiddels woont ze weer in haar moederland en werkt ze onder meer aan de bestrijding van luchtvervuiling. 'De hoofdstad van Mongolië, Ulaanbaatar (UB), kampt met zeer ernstige luchtverontreiniging. Dat is vooral zo in de wintermaanden, wanneer de temperatuur zakt tot wel min dertig en veel mensen kolen verbranden om warm te blijven. Zowel de lucht buiten als binnen in gebouwen en huizen is vervuild, al is de buitenlucht het grootste probleem. De vervuiling is soms vijf tot zes keer zo hoog als de standaard die de Wereld Gezondheidsorganisatie WHO aanvaardbaar acht.'

Oyuntuya groeide op in een dorpje in het oosten van Mongolië. Toen ze naar de hoofdstad verhuisde om te studeren, kreeg ze te maken met luchtvervuiling. 'Ik herinner me dat ik naar huis liep en soms niet eens al het verkeer op de weg kon zien. Ik had ernstige hoofdpijnen en de stank van vervuiling trok in mijn haar en mijn kleren,' vertelt ze. 'Toen ik mijn scriptie maakte over de invloed van luchtvervuiling op de schoolprestaties van kinderen in Mongolië besefte ik: dit is een ramp. Sindsdien zet ik me in voor bewustwording in mijn land en het vinden van oplossingen.'

Voor het NOHA masterprogramma studeerde Oyuntuya aan de RUG en een Duitse universiteit en liep ze in Mongolië stage bij de WHO. 'Ik heb een geweldige tijd gehad in Europa en NOHA bleek een goede en uitdagende opleiding voor me te zijn.' In Mongolië werkt ze nu als consultant voor de WHO, met als voornaamste aandachtsgebied de preventie van besmettelijke ziektes. Ze doet publiekscampagnes, zamelt geld in en overtuigt ziekenhuizen, weeshuizen en kinderdagverblijven om luchtfilters te installeren.

'Het probleem van de luchtvervuiling zit ingewikkeld in elkaar, omdat het samenhangt met armoede en sociale moeilijkheden. Mensen met minder geld verbranden kolen. Urbanisatie heeft het probleem in UB verergerd doordat arme Mongolen hier naartoe zijn getrokken, om toegang te krijgen tot betere medische voorzieningen en beter onderwijs.' Velen van hen – ook de studenten van het platteland – wonen in traditionele *gers*, tenthuizen. De gerswijken zijn niet aangesloten op het verwarmingsnetwerk. Andere woonruimte is duur. In haar scriptie voor de NOHA-master vergeleek Oyuntuya de gezondheid tussen schoolkinderen uit armere wijken en rijkere wijken. 'Kinderen in de eerste groep waren vaker ziek. Vooral ademhalingsaandoeningen kwamen meer voor.' Voor dat soort feiten wil ze in Mongolië haar landgenoten de ogen te openen, voor de catastrofe die de vervuiling betekent en de noodzaak oplossingen te vinden. 'Mijn achtergrond motiveerde me om mijn kansen te benutten, zoals in Groningen. Nu wil ik dít doen voor de mensen in Mongolië.'

'LIFE IS THE ART OF MAKING CHOICES. ALSO FOR A PHD-STUDENT, A CAREFUL SELECTION OF PRIORITIES IS ESSENTIAL'

STELLING **EWELINA KURTYS** MEDISCHE WETENSCHAPPEN

‘Aangename samenleving’ op de schop

JURGEN TIEKSTRA HARRY COCK

SUSTAINABLE SOCIETY

WWW.RUG.NL/KCF WWW.ANNEMARIE-KOK.NL

‘Bijna elke dag wandel ik in het Groningse Noorderplantsoen, tussen altijd weer nieuwe vreemden. Vrijwel dagelijks kijk ik veel mensen even aan in het voorbijgaan – waar dan ook. Of ik groet een (on)bekende,’ schrijft filosoof en journalist **Annemarie Kok** in haar essay *Binding genoeg*. ‘Hoe kan het toch’, vraagt zij zich af, ‘dat zelden wordt beweerd dat samenleven doorgaans wonderwel slaagt en dat dit te danken is aan onze rechtsstaat, aan de inspanningen van politici en aan de inzet van vele anderen, onder wie, mag ik hopen, wijzelf?’ Waar Kok een warm pleitbezorgster is van de representatieve democratie, vindt RUG-filosoof **Marc Pauly** de tijd rijp voor experimenten met andere democratische vormen.

Annemarie Kok maakt zich zorgen. Als journalist is ze gewend om zich heen te kijken en van haar observaties verslag te doen. Maar de laatste jaren ziet de Groningse ontwikkelingen in de Nederlandse samenleving waar ze haar wenkbrauwen zo hoog bij optrekt dat ze besloot een uitvoerig essay te schrijven. Het is in boekvorm uitgegeven met de naam: *Binding genoeg – de stad en het geheim van aangenaam samenleven.*
In dit essay, waaraan ze werkte in opdracht van het RUG-programma Sustainable Society, beschrijft ze dat ze zich bedreigd voelt in haar vrijheid: door de politieke oproep tot meer gemeenschapszin onder burgers, door de opkomst van de participatiesamenleving, en door lokale democratische experimenten zoals G1000-toppen en coöperatieve wijkraden.

Veel minder somber

‘De aanleiding was’, zegt ze, ‘dat ik merk dat mijn eigen ervaringen met het samenleven in zowel Groningen als Nederland niet overeenkomen met het maatschappelijk debat dat gevoerd wordt: dat er te weinig verbondenheid zou zijn tussen burgers en dat ons politiek systeem slecht functioneert. Ik ben daar veel minder somber over gestemd dan veel andere deelnemers aan het debat.’
Kok is juist lovend over hoe mensen samenleven in het dichtbevolkte Nederland. Natuurlijk zijn er problemen, maar grosso modo gaan burgers ontspannen met elkaar om. Dat lukt zo goed omdat die omgang vrijblijvend is, zonder dwang. ‘De trends die nu gaande zijn, kunnen volgens mij het prettig samenleven juist onder druk zetten. De eerste trend is saamhorigheidsbevordering: aan buurtbewoners wordt opgelegd dat zij meer naar elkaar moeten omkijken. Het tweede is dat dat de overheid zich meer en meer ontdoet van publieke taken en verwacht dat burgers zelf initiatieven ontplooien op het vlak van de ruimtelijke ordening en hun leefomgeving. Het derde is dat in toenemende mate van burgers verlangd wordt dat zij het bestuur van de eigen buurt op zich nemen.’

Zorgzame overheid

In haar essay noemt ze de representatieve democratie - zoals we die nu hebben, met gekozen volksvertegenwoordigers - ‘ons enige zinnige houvast’. Daarom hekelt ze een initiatief als Code Oranje, een gelegenheidscoalitie van burgemeesters, wethouders, gemeenteraadsleden en deskundigen die zich inspannen om op lokaal niveau nieuwe democratische vormen uit te proberen. Te vaak wordt geschamperd over het in haar ogen moeilijke werk van beroepspolitici. ‘Ik ben bang dat de kwaliteit van het openbaar bestuur en het algemeen belang niet gediend zijn met meer directe democratie. Ik vrees dat het bestuur versnipperd raakt als je overal gemeenschapjes krijgt van burgers die zichzelf besturen. Bovendien: juist mensen die sociaal gezien minder goed af zijn in onze samenleving, zijn gebaat bij een zichtbare, zorgzame overheid en bij professioneel bestuur. Dat laatste is vooralsnog, wat mij betreft, de meest geschikte manier om besluiten te nemen in een complexe, pluralistische samenleving.’
Niettemin is het zo dat het Sociaal en Cultureel Planbureau jaar na jaar meet dat Nederlanders zich zorgen maken over onze manier van samenleven. Ook het wantrouwen jegens politici is levensgroot. Maar die kwalen kan bij uitstek de representatieve democratie genezen,



Marc Pauly (1973) is filosoof, promoveerde in 2001 in Amsterdam in de logica en verkaste in 2008 van de Stanford University in de VS naar de RUG, waar hij zich bezighoudt met democratische vernieuwing, universitair docent is en hoofd van het Kenniscentrum Filosofie. Hij was adviseur burgerparticipatie van de gemeente Groningen en werkte mee aan een burgerpeiling georganiseerd door het Kenniscentrum Aardbevingen en Duurzame Ontwikkeling.

Annemarie Kok (1969) studeerde filosofie en journalistiek (1996) aan de RUG. Ze was zes jaar correspondent Noord-Nederland voor dagblad *Trouw*. In 2001 publiceerde ze het boek *Randland*, over de stille Waddenkust. Van 2003 tot 2012 was ze hoofdredacteur van het tijdschrift *Noorderbreedte*. Tegenwoordig is ze freelance publicist en geeft ze aan de RUG les in publieksgericht schrijven op de Faculteit Wijsbegeerte. Het essay *Binding genoeg* kost € 12,50 of is gratis te downloaden via www.trancity.nl.



FOTO REYER BOXEM



beweert Annemarie Kok: een bezorgde burger kan simpelweg stemmen op de partij of politicus die een oplossing biedt voor de misstanden die hij of zij ziet. ‘En ten aanzien van het gebrek aan vertrouwen in bepaalde politici: dat is natuurlijk niet erg, want op een politicus die je niet vertrouwt ga je gewoon niet stemmen. Er zijn altijd alternatieven.’

Lokale problemen

Politiek filosoof Marc Pauly, verbonden aan de RUG, is juist iemand die zich bezighoudt met democratische vernieuwing. Hij doet onderzoek naar de ‘deliberatieve peiling’. In deze bestuursvorm wordt een aselecte groep burgers uitgeloot om over lokale problemen te praten: zo werd in de Groningse wijk De Wijert met 95 burgers gesproken over oplossingen voor overlast. Een voordeel van de deliberatieve peiling is dat de representatie van de burgerbevolking behoorlijk goed is. Op dat punt scoort deze vorm beter dan een referendum.

Pauly vindt het geen probleem dat burgers geen deskundigen zijn en bij een deliberatieve peiling desondanks over moeilijke zaken moeten nadenken. ‘Over de hele wereld zijn er deliberatieve peilingen over tamelijk complexe onderwerpen gedaan. Je ziet dat als je mensen informatie geeft en in gesprek laat gaan, ze best in staat zijn complexe materie te begrijpen. De andere kant van het verhaal is dat onze politici nu bijvoorbeeld moeten beslissen over de euro, of we die willen of niet, terwijl ook zij geen economen zijn en net zo goed leken als ik.’

Ideeën uitwisselen

Als politiek denker staat hij in de filosofische traditie van de ‘deliberatieve democratie theorie’, zegt Pauly. ‘Filosofen in die stroming proberen democratie niet alleen te zien als iets waarbij je eens in de vier jaar een rode stip zet, maar als iets wat met name ook gaat over deliberatie, over discussie tussen mensen. Met het idee dat democratie voor een groot deel betekent dat mensen ideeën uitwisselen met elkaar.’

Kok twijfelt sterk of er noodzaak is tot vergaande democratische vernieuwing. Het standpunt van Pauly is genuanceerd. ‘Ik denk ten eerste dat vaak niet gezien wordt dat democratische vernieuwing van alle tijden is. Als je kijkt naar de ontwikkeling van de democratie in de loop van de eeuwen - de democratie in het oude Athene, in de steden in de Renaissance, in de Verenigde Staten of na de Franse revolutie – dan zie je dat de democratie altijd verandert. Zo sterk zelfs dat mensen uit het oude Athene ons systeem niet als democratie zouden beschrijven. In hun tijd was loting een essentieel onderdeel.’

Momentum voor vernieuwing

Er is nu een momentum voor vernieuwing, ziet hij. ‘Politici hebben het gevoel dat de burger meer inspraak wil. Binnen de politicologie wordt bediscussieerd of het vertrouwen van burgers in de overheid wel of niet gedaald is, maar toch denkt de gevestigde politieke orde op de opkomst van het populisme te moeten reageren met democratische vernieuwing.’ Ook Pauly zelf vermoedt dat er een kloof is tussen de politiek en een deel van de bevolking. ‘Het is de vraag in hoeverre democratische vernieuwing daar de enige oplossing voor is, daar kun je over praten, maar ik denk wel dat die een onderdeel van de strategie moet zijn.’

Tegelijkertijd: er gaat in Nederland zo veel goed. Op dat punt is Pauly het met Kok eens. ‘Ik denk dat het in discussie met het populisme belangrijk is te benadrukken wat wij wel hebben: dat wij in een land leven waar we, in tegenstelling tot veel andere mensen, kunnen meebeslissen over hoe het verder gaat met dat land. Alleen vind ik het als wetenschapper boeiender om na te denken over wat we kunnen veranderen dan me af te vragen wat er al goed is.’



Nederlands fascisme

'Het niet-revolutionaire karakter van het Nederlandse fascisme vraagt om aanpassing van de gebruikelijke definitie van fascisme als politieke ideologie in de periode 1923-1945', concludeert Willem Huberts (1953) in zijn proefschrift. *In de ban van een beter verleden.* Het Nederlandse fascisme 1923-1945 is in handelseditie – € 24,95 – verschenen bij Uitgeverij Vantilt. Huberts is literair-historisch onderzoeker en dichter/auteur. Hij studeerde Nederlands en werkte onder meer als wetenschappelijk bibliograaf bij de KNAW.

WWW.RUG.NL/HUBERTS-NEDERLANDS-FASCISME



Jan Wolkers Prijs

De grutto van Albert Beintema (1944), biologie 1970, kreeg de Jan Wolkers Prijs 2016 voor het beste Nederlandse natuurboek. De jury - 'een liefdevolle en gedetailleerde biografie van 's lands bekendste weidevogel' - roemde Nederlands grutto-expert als 'hofbiograaf van een vogel die steeds minder te zien is in ons land. 'Met zijn optimistische slot heeft hij de hoop vleugels gegeven, en daarmee de lezer een beetje opgetild.' € 21,99; e-book € 9,99.

WWW.ATLASCONTACT.NL

WWW.RUG.NL/ALUMNI/BOEK



Fedor de Beer (1975) / promotie Gedrags- en Maatschappij-wetenschappen 2008

Expeditie Toi Moko

Avonturenboek (10-12 jaar) over Nieuw-Zeeland en de Maori's

WWW.UNIEBOEKSPECTRUM.NL € 16,99



Martin Hillenga (1972) / geschiedenis 1996, Hilde Krips-van der Laan (1943) / geschiedenis 1973, promotie 1999 en vijf andere alumni

Tot hulp en troost – Het Heiligen Geest Gasthuis in Groningen

Geschiedenis van het Pelstergasthuis

WWW.WBOOKS.COM € 24,95



Ewout van der Horst (1979) / geschiedenis 2002 en Martin van der Linde (1985) / geschiedenis 2010

Vooruitboeren

Geschiedenis van het boerenleven in Overijssel 1950-2000

WWW.WBOOKS.COM € 19,95



Willem Huberts (1953) / Nederlands 1985

In de ban van een beter verleden

Het Nederlandse fascisme 1923-1945

WWW.VANTILT.NL € 24,95

Carien Karsten (1954) / rechten '78

Uit je angst in je kracht

Praktische tips om je angst en paniek los te laten

WWW.KOSMOSUITGEVERS.NL € 20,00

Wim Jurg (1953) / geschiedenis '79

De bekentenissen van Constantijn

Historische roman over Constantijn, een krachtige, geestige, eenzame keizer

WWW.DAMON.NL € 19,90

Jan ten Hove (1960) / geschiedenis 1985 en Saskia Zwiers (1962) / kunstgeschiedenis 1989

Hofjes in Zwolle

700 jaar huisvesting voor ouderen

WWW.VROUWENHUISZWOLLE.NL

€ 20,00

Kees Steketee (1954) / godgeleerdheid 2002

Misschien snap ik het wel niet

serie columns

€ 15,00



Nieuwe Bezems

Roman over teloorgang muziekschool en het geluk van muziek

WWW.KEESSTEKETEE.NL € 16,95

Jan Postma (1942) /economie 1967

Alexander Gogel (1765-1821): grondlegger van de Nederlandse staat

Politieke biografie van een patriots activist en Bataafs staatsman

WWW.VERLOREN.NL € 39,00



Titia Ketelaar (1975) / geschiedenis en journalistiek 1997

Mind the Gap

Het Engelse eilandgevoel en de vele tegenstellingen in één land

WWW.UNIEBOEKSPECTRUM.NL € 19,99



Siemon Reker (1950) / Nederlands 1983

Dag Woord

'Margenotities in de literatuurgeschiedenis en de talige variatie van en binnen Groningen'

WWW.INBOEKVORMUITGEVERS.NL

€ 12,50

Barbara Scholten (1971) / Technische Bedrijfswetenschappen 1997

Voetbalgekke meiden: Balletje diep

WWW.PLOEGSMA.NL € 13,99

Siebe Sonnema (1951) / rechten 1974

U komt er zelf wel uit

Ervaringen van een interim-manager

WWW.ELIKSER.NL € 24,50



Reinier Spreen (1976) / Nederlands 2000

Monument voor de quagga

Schlemiel van de uitgestorven dieren

WWW.UITGEVERIJFUSILLI.NL € 19,90

Bert Wagendorp (1956) / Nederlands 1982

Masser Brock

Spannende roman over fake news, feitenmanipulatie en de rol van de huidige journalistiek in de wereld

WWW.ATLASCONTACT.NL € 19,99

Tobias Witteveen (1948) / rechten 1971

Het van Weleer

Schetsen van achterhaald geluk in 50 verhalen

WWW.BOEKENBESTELLEN.NL € 19,95

Meer boeken op **www.rug.nl/alumni/boek**

AIN WONDRE STAD

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen waar herinneringen liggen. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

ELLIS ELLENBROEK ELMER SPAARGAREN
VERTALING SIEMON REKER

‘Noa Renze zien ‘moi’ haar mien carrière stoppen kind’

‘Zo op t leste van joen studie Nederlands kon je zörgen dat ie op achterkaant van joen bul n les-aantaiken kregen. Doar mos je onder ander n koppeltje VWO’ers n nommirreg veur vernuvern. t Haile plougje koos as meugelkhaid ‘FC Grunnen’, mit n bezuik aan t stadion, dou nog aan Zoagmuldersweg. Dij aigenste nommirreg ston we mit nkander ien t gelid bie ingang van t Oosterpaarkstadion te wachten dou Renze de Vries t terraain op draaide. Veurzidder Renze de Vries, wèl kon hom nait! Hai stapte te woagen oet, keek ons kaant oet en stapte op mie òf en nuimde mien noam. Dij VWO’ers keken mie aan mit n verstánd..., nooit het ain, ook loader nait, ooit zo veul respect veur mie blieken loaten.

Noa mien theologiebegun en onder mien studie Nederlands heb ik waarkt bie t Nijsblad en bie Radio Noord. Renze kon mie doar van, denk ik, ook al was we nooit aan nkander veursteld. Mor wow, Renze de Vries dij joe veur t oog van dij VWO’ers goidág zegt....! Mien carrière haar op dat moment stoppen kind.

n Poar joar loader ston ik op n zundagmörn op t aigenste stee mit Bert Middel, PvdA. Wie zollen live veur Station Noord deur Oosterpaarkwiek lopen, hai was doar kiend west. t Laip tegen 9 uur en ik haar mien digitoale horlozie – mit thermometer – op grond legd om luusteroars betrekkelk siecuur zeggen te kinnen wat temperatuur dat t waas. FC Grunnen mos snommirregs oet tegen Utrecht, ze haren schienboar tegen 9 uur òfproat veur heur busraais. Ain speuler kwam op leste snik aanzetten en ien zien leutje zwaarde woagentje kwam e gierend te bocht om en ree mit zien smale baandjes persies over mien horlozie hìn. Dij aan radio zat, mos t dij mörn doun zúnder mien temperatuur. Noord het schoa keureg vergoud, dat mout ik zeggen.’ (Nederlandse vertaling op www.rug.nl/broerstraat5)



Siemon Reker (66), bijzonder en later gewoon hoogleraar Groninger taal en cultuur aan de RUG (2001-2016) en streektaalfunctionaris (1984-2004); www.siemonreker.nl; begon in 1970 met theologie, maar schakelde via een tussenstop in 1977 over naar Nederlandse taal- en letterkunde; studeerde af in 1983 en promoveerde in 1989; speciale plek: Zaagmuldersweg waar het voormalige stadion Oosterpark van FC Groningen lag

De hersenen van improviserende musici reageren anders op muziek dan die van niet-improviserende musici. En parkinsonpatiënten kunnen prima zingen. Dit ontdekte **Robert Harris**, UMCG-onderzoeker en docent aan het conservatorium tijdens zijn promotieonderzoek.

SIMONE HARMSEN REYER BOXEM

ONDERZOEK

ARTIKEL UIT UNIVERSITEITSKRANT, 17 MAART 2017

Van improviseren kun je leren



Volgens neurowetenschapper en conservatoriumdocent Robert Harris doet muziek bijzondere dingen met onze hersenen. Na in de jaren negentig een studie bewegingswetenschappen te hebben gedaan, bleven de hersenen hem fascineren. Harris vroeg zich af wat de neurowetenschap hem kon vertellen over hoe je piano moet spelen. Hij ging daarom terug naar de universiteit en bekeek voor zijn promotieonderzoek in het Neuroimaging Centrum van het UMCG de hersenen van muzikanten.

Muzikale hersenen

'In de klassieke muziek spelen we eigenlijk alleen van bladmuziek. Geen noot die gespeeld wordt op het podium is door onszelf bedacht. In het verleden was dat wel anders. De grote componisten waren allemaal improviserende musici. Ze waren meer te vergelijken met jazzmuzikanten dan met de huidige klassieke virtuoos. Er zijn een heleboel mensen die vinden dat we onze musici anders moeten opleiden, dat we terug moeten naar de musicus van vroeger.' Toch bestond er nog geen wetenschappelijke basis om dit idee te ondersteunen. Na zich jaren te hebben afgevraagd wanneer iemand het onderwerp zou oppakken, besloot hij om het zelf maar te doen.

Met behulp van een hersenscan (een fMRI) bracht hij de hersenactivaties van beide typen muzikanten in kaart. De musici lagen in de scan en speelden in gedachten met een geluidsopname mee. Harris ontdekte dat musici die niet improviseren hierbij vooral hun linkerhersenhelft activeren. De improviserende musici gebruikten daarnaast nog een deel van de rechterhersenhelft, dat verantwoordelijk is voor de ruimtelijke aansturing van de speelbeweging.

'De grote componisten waren allemaal improviserende musici'

Het gebied in de rechterhersenhelft wordt wél actief als klassiekgeschoolde musici van bladmuziek spelen. Harris denkt dat dit ook moet gebeuren als zij muziek alleen beluisteren. Hij vraagt zich daarom af of het muziekonderwijs niet op de schop moet. Door muziek alleen van papier te leren spelen, in plaats van via improvisatie, leren mensen eigenlijk iets onnatuurlijks.

Muziek als taal

Ter verduidelijking vergelijkt Harris muziek spelen met het leren van een taal. 'Ik kan best een Duits boek voorlezen. Maar dat betekent nog niet dat ik de taal kan spreken.' Zo gaat het volgens Harris ook met veel musici: 'Vraag een klassieke musicus iets te improviseren. Dat kan hij vaak niet.' Maar is dat dan erg? Volgens Harris is een veelgehoorde klacht dat de musicus van tegenwoordig minder expressief zou zijn. Door zijn studenten de taal van de muziek te leren 'spreken', hoopt hij dat ze ook expressiever zullen spelen: 'In mijn pianolessen krijgen ze muziek op een totaal andere manier aangereikt. Zonder noten – ze moeten op het gehoor leren spelen. Om zo muziek meer als een taal te hanteren. De eerste stap op weg naar de "nieuwe musicus".'

Op de afdeling neurologie van het UMCG zag Harris veel parkinsonpatiënten, en hij werd geraakt. 'Vooral omdat muziek en parkinson een hele innige relatie hebben. Als patiënten naar muziek luisteren, verandert hun bewegingspatroon, dat is fenomenaal. Vooral bij muziek met een stevige beat beginnen ze totaal anders te lopen.' Harris vroeg zich af hoe dat dan zat met zingen. Niemand die het hem kon vertellen. 'Hoe verder ik zocht, hoe minder ik vond. Daar verbaasde ik mij zó over. Ik besloot om dat erbij te doen.' Mensen met parkinson praten namelijk heel monotoon, alsof ze heel erg ongeïnteresseerd zijn. Harris ontdekte dat, wanneer je gezonde mensen en parkinsonpatiënten laat zingen, er geen verschil te horen is. 'Verschrikkelijk veel werk, maar een verrijking van mijn leven en mijn onderzoek.'

Piano voor doven

Het onderzoek laat Harris nog niet los. In zijn nieuwste onderzoeksproject combineert hij de kennis over de muzikale hersenen van gezonde en zieke mensen. Mensen die doof zijn kunnen tegenwoordig een zogenaamde cochleair implantaat (CI) krijgen. In samenwerking met de KNO-afdeling geeft hij drie CI-dragers pianoles. Zo'n implantaat neemt de functie van het oor over en zet geluid om in elektrische signalen. Iemand met een CI hoort alleen niet direct goed: de hersenen moeten leren de signalen te interpreteren. 'We willen onderzoeken of pianoles het herstelproces kan versnellen. De resultaten van de pilotstudie zijn fantastisch. Vrouwen die een paar jaar geleden nog doof waren, zitten nu gewoon piano te spelen!'

Met de studie hoopt Harris meer te leren over hoe je mensen met een CI muziekles moet geven. 'De gedachte was eerder dat je ze gewoon moest leren welke noot op papier bij welke toets hoorde. Maar van die methode verwacht ik niet zoveel voor het gehoor. Bij mij moeten ze spelen zonder noten. Ze moeten het zelf bedenken, en ontdekken hoe dat klinkt. Ik ben nog aan het experimenteren, maar je blijkt deze mensen gewoon pianoles te kunnen geven.'

Niet zomaar een kunstvak

Harris geeft vaak lezingen en colleges over de hersenen voor musici en probeert zo de theorie uit de neurowetenschappen te vertalen naar de praktijk van de muziekdocent. 'Dan word ik ingevlogen om vanuit de neurowetenschappen naar de muziek te kijken. Zo heb ik een verbindende rol tussen de wereld van de neurowetenschap en de muziek.'

Volgens Harris vergeten mensen vaak hoe bijzonder muziek is. 'Er zijn maar een stuk of vier, vijf dieren die een beat kunnen waarnemen, bijvoorbeeld de kakatoe. Hetzelfde geldt voor melodie. Als je het lied van een vogel een toon hoger afspeelt, herkent hij hem niet. Stel je voor dat wij het Wilhelmus niet zouden herkennen als het een toon hoger werd gespeeld! Muziek is niet zomaar het zoveelste vak. Het is een biologische eigenschap van de mens die je moet ontwikkelen. Dat zijn we uit het oog verloren.'

Eind maart was er een feestelijk oploopje in de Broerstraat: directeur **Marjolein Nieboer** van de Universiteitsbibliotheek opende de twee nieuwe draaideuren in de voorgevel voor het publiek; de laatste bouwschotten op het plein waren eindelijk weg.

FRANK DEN HOLLANDER ELMER SPAARGAREN

UB Binnenstad geheel vernieuwd

Met de ingebruikname van de nieuwe entree naderde de renovatie van de Universiteitsbibliotheek Binnenstad zijn afronding. De laatste werkzaamheden zullen midden mei afgerond zijn.

De UB had sinds de bouw in 1986 te maken met immer stijgende bezoekersaantallen en een steeds intensiever gebruik. Begin deze eeuw veranderde het wezen van de bibliotheek bovendien geleidelijk: er worden minder boeken uitgeleend en er is minder behoefte aan fysieke collecties met studieboeken op de studiezalen. Wetenschappers betrekken de door de bibliotheek beheerde informatie meer en meer online, terwijl studenten de bibliotheek door de toegenomen studiedruk nog intensiever gaan gebruiken om in stilte te studeren (met of zonder laptop), in groepjes samen te werken en elkaar te ontmoeten.

Veel stopcontacten

Daarom werd besloten tot een zeer grondige renovatie van het gebouw aan de Broerstraat. Er moesten meer studieplekken komen met meer technische voorzieningen: veel stopcontacten voor alle meegebrachte devices en bijbehorende opladers, en natuurlijk supersnel draadloos internet. Op elke verdieping kwam een goed geoutilleerde koffiekamer en moderne print-, kopieer- en scanvoorzieningen.

De UB heeft nu 2200 studieplekken (dat waren er 1600) en de studie- en werkomgeving is prettiger door beter gebruik van daglicht, betere luchtkwaliteit en een logischere indeling van de verschillende soorten studieplekken.

Het renovatietraject is eerder voltooid dan gepland: in eerste instantie werd het project zelfs UB2020 gedoopt, omdat men de noodzakelijke verbouwingswerkzaamheden wilde uitsmeren over een groter aantal jaren en daarmee de overlast voor de gebruikers aanvaardbaar houden. Later werd echter besloten de renovatie versneld uit te voeren: dat zou op bepaalde tijdstippen meer overlast met zich meebrengen, maar de uiteindelijke tijdwinst die het opleverde, woog zwaarder. Uiteindelijk ging de UB Binnenstad in de zomer van 2016 voor het eerst in haar bestaan zelfs vijf weken lang helemaal dicht zodat de bouwvakkers grote vorderingen konden maken, vooral bij de verbouwing van de entreehal.

Een afdeling om extra trots op te zijn is de zaal Bijzondere Collecties. De oude kluis met kostbare werken is ook geheel gerenoveerd, zodat er nu meer materiaal in kan worden opgeslagen onder nog betere condities. Daarnaast beschikt de afdeling over een grote onderzoekszaal, waar gebruikers werken uit de kluis kunnen raadplegen, maar ook niet-uitleenbaar materiaal uit de andere magazijnen. En eindelijk kunnen topwerken uit de UB-collectie nu aan het publiek getoond worden in een eigen geklimatiseerde tentoonstellingsvitrine.

Op de begane grond is er nu dus een nieuwe entree, niet onder een donkere overkapping aan de zijkant maar pontificaal recht tegenover het Academiegebouw. De bezoeker loopt meteen tegen de nieuwe Servicebalie aan. Alle dienstverlening gebeurt straks hier in de entreehal. Ook aangevraagde boeken liggen er klaar voor de lener, zodat men niet meer verder het gebouw in hoeft om een boek op te halen.

Maar gelukkig zijn er straks des te meer redenen om dat prachtige gerenoveerde gebouw wél te willen betreden!











Van **29 mei t/m 2 juni** wordt de oplevering van de gerenoveerde UB gevierd met verschillende activiteiten, culminerend in een Open Dag op **vrijdag 2 juni**. Studenten, medewerkers, Stadjers en natuurlijk alumni zijn van harte welkom.
www.rug.nl/library/ubgroningen2017

Noord-Oeganda was lang het grootste project van War Child, dat kinderen in conflictgebieden helpt hun oorlogservaringen te verwerken. In 2016 zou het worden afgerond. Sinds de zomer vangt het opgekrabbelde land echter honderdduizenden vluchtelingen uit Zuid-Soedan op. Eind 2017 zal Oeganda naar verwachting één miljoen Zuid-Soedanezen herbergen. War Child besloot tot een doorstart en woordvoerder **Peter Schouten** (34), alumnus Internationale Betrekkingen 2007, bezocht er een dorp met een gruwelijke geschiedenis.

PETER SCHOUTEN

ALUMNUS SCHRIJFT VERHAAL



Het hoofd vol herinneringen

Barlonyo, Noord-Oeganda. Een surrealistisch schouwspel voltrekt zich voor mijn Westerse ogen. Op het eerste gezicht heeft het iets weg van een uit de hand gelopen bonte avond. Dorpelingen lachen zich letterlijk krom om wat ze voorgeschoteld krijgen. De grote boom op het grasveld ontvouwt zich tot verzamelplaats van toegestroomde geïnteresseerden die komen kijken naar een dramaspel. Want dat hier dertien jaar geleden een drama heeft plaatsgevonden, dat zullen de inwoners nooit vergeten.

Als woordvoerder van War Child kom ik geregeld op plekken in de wereld die vol gevaar zitten. Vaak reizen in mijn kielzog (internationale) journalisten mee die meer willen weten over ons werk en de context waarin wij dat doen. Het is nu ruim tien jaar geleden dat er een einde kwam aan de verwoestende oorlog in Noord-Oeganda, vooral bekend door de rebellen – aangevuld door duizenden kindsoldaten – van het Verzetsleger van de Heer. En dat allemaal onder leiding van Joseph Kony. Het conflict liet enorme zichtbare en onzichtbare sporen na bij miljoenen kinderen en hun families. Dat wilde ik graag laten zien aan de meereizende media.

In amper vier uur slachtten Kony's mannen en kinderen in dit dorp ruim driehonderd mensen en ontvoerden nog een hele groep inwoners. Tot op de dag van vandaag is een groot aantal daarvan nog steeds vermist. Barlonyo is inmiddels weer opgebouwd met kleine huisjes. Basisvoorzieningen als scholen en een medische post zijn aanwezig. Dat is mooi, maar niet genoeg. Althans, volgens de Barlonyezen zelf. Het hoofd zit nog vol herinneringen.



Een groep overlevenden van de massaslachting in 2004 speelt daarom geregeld de lugubere aanval op Barlonyo na. Achter een improvisorisch toneelgordijn (lees: kleed dat door wat mensen wordt vastgehouden) staan zo'n twintig acteurs te trappelen om te shinen op het grasveld. Ze gebruiken wilde pruiken, enge maskers en zelfgemaakte nepwapens om ons te laten zien hoe angstaanjagend deze vier uur voor hen zijn geweest. Er zijn brandjes, trektouwtjes die het geluid van kogels nabootsen, gillende vrouwen. Angstige en smekende blikken van kinderen richting soldaten om hen niet te doden. Indringende muziek en zang door groen geüniformeerde spelers begeleiden de langzaam stervende acteurs in de bloedhitte. De fel schijnende zon kan niet voorkomen dat er een ijskoude rilling door ons heengaat. Amateurtoneel met een impact van jewelste. Na afloop gaan de hoofdrolspelers met ons en het publiek in discussie. Een rollenspel als dit helpt hen met het verwerken van de nare ervaringen. Het blijkt een uitlaatklep om die vreselijke dag een plek te kunnen geven. Op een creatieve manier de herinneringen doorvertellen is belangrijk, want akelige zaken worden bespreekbaar. Een methode die War Child niet zonder reden daarom veelvuldig inzet met kinderen in conflictgebieden. In Oeganda vind je weinig herdenkingsmonumenten, dus is herdenken ook een zaak van overlevering. Onder de immense boom doe ik nog heel even mijn ogen dicht en denk terug aan mijn tijd als student Internationale Betrekkingen aan de RUG. De studie ging over hoe de wereld in elkaar zit, over macht, over oorlog. Maar nooit over de menselijke verwerking ervan. Ik ben 'blij', en voel me tegelijkertijd heel nederig, dat ik dat bijvak hier live hebben kunnen volgen.

'SOMETIMES THE SCANDAL IS NOT WHAT LAW WAS BROKEN, BUT WHAT THE LAW ALLOWS' (EDWARD SNOWDEN)
STELLING **NICOLE SILLER** RECHTSGELEERDHEID

ELMER SPAARGAREN

Vanaf eind jaren zestig maakte fotograaf Elmer Spaargaren talloze foto's van de stad Groningen en het leven in en rond de universiteit. Hij werkte in opdracht van lokale en landelijke media en leverde het beeldmateriaal voor menig publicatie: van de *UK* tot voorlichtingsmateriaal en *Broerstraat 5*. Uit zijn archief stelde Spaargaren een boek samen:



Stad & Universiteiten. Academiestad Groningen in beeld
www.philipelchers.nl
€ 25,–

Naar aanleiding van het verschijnen van Spaargarens boek maakte het Grafisch Museum Groningen (GRID) de expositie **'Elmers fotoboek. Hoe stadsfotograaf Elmer Spaargaren een fotoboek maakte. En jij dat ook kan!'**
t/m 4 juni 2017
Sint Jansstraat 2
www.gridgroningen.nl

Afbraak Martinuskerk, Broerstraat, 1982



Onderzoek draait op talent, inspiratie en hard werk. En geld. Dat geld komt steeds vaker uit Brussel, waar de European Research Council (ERC) tien jaar geleden begon met het toekennen van persoonlijke onderzoeksbeurzen. De afgelopen tien jaar kwamen er 67 terecht in Groningen. Ook natuurkundige **Maria Antonietta Loi** kreeg een ERC (Starting) Grant toegewezen.

RENÉ FRANSEN SYLVIA GERMES

WWW.RUG.NL/STAFF/M.A.LOI WWW.RUG.NL/ERC-GRANTS

Europese hulp bij onderzoek

‘Het soort beurzen als van de European Research Council is belangrijk, je kunt er de menskracht en middelen mee krijgen die nodig zijn om een groot project uit te voeren’, vertelt Maria Antonietta Loi in haar kantoor in het Natuur- en Scheikundegebouw op de Zernike Campus. Zij ontving in 2012 1,5 miljoen euro, goed voor de aanstelling van drie promovendi en twee postdocs en aanschaf van apparatuur. Om het in perspectief te plaatsen: Loi heeft momenteel twaalf promovendi, waarvan er dus drie uit het Europese project betaald worden. ‘Daarnaast helpt een ERC Grant ook bij het verkrijgen van nieuwe subsidies.’ De selectie voor het ERC programma is streng, dus wie daar doorheen is gekomen heeft een streepje voor bij andere subsidieverleners.

Loi is hoogleraar Fotofysica en opto-elektronica en werkt binnen het Zernike Institute for Advanced Materials (ZIAM) van de RUG. Haar werk is vooral fundamenteel, zij kijkt naar de eigenschappen van nieuwe soorten halfgeleiders en zoekt manieren om die materialen toe te passen, bijvoorbeeld in nieuwe typen zonnecellen. De alumnikring Den Haag & Rotterdam ondersteunt dat werk financieel.



Maria Antonietta Loi studeerde natuurkunde aan de universiteit van Cagliari (Italië), waar ze in 2001 ook promoveerde. Na postdoc-aanstellingen op het terrein van organische zonnecellen en nanomaterialen volgde in 2006 een aanstelling als Rosalind Franklin Fellow aan de RUG, bij het Zernike Institute for Advanced Materials. Sinds mei 2014 is zij hoogleraar Fotofysica en opto-elektronica. Loi publiceerde inmiddels meer dan 140 wetenschappelijke artikelen. In 2011 ontving zij de tweejaarlijkse Minerva prijs van stichting FOM voor de schrijfster van de beste natuurkundige publicatie.

Quantum dots

Ook Lois ERC-project heeft te maken met zonnecellen. Doel is uit vloeistof een zonnecel te produceren met behulp van zogeheten quantum dots die een suspensie vormen met de vloeistof.’ Quantum dots zijn deeltjes van een paar nanometer, gemaakt van een halfgeleider. ‘Zo’n nanodeeltje heeft andere eigenschappen dan het bulkmateriaal zelf. Ze produceren bijvoorbeeld uit lichtenergie meer stroom en minder warmte dan bij conventionele halfgeleiders. De eigenschappen van de deeltjes kan je bovendien aanpassen door de grootte te veranderen.’

Loi haalt uit een vitrine in de gang een rekje met vijf buisjes, gevuld met verschillend gekleurde vloeistoffen. ‘Alle buisjes bevatten hetzelfde materiaal, het kleurverschil ontstaat door de grootte van de deeltjes. Die loopt van ongeveer 3 naar 7 nanometer.’ Deeltjes van verschillende grootte vangen licht van een verschillende golflengte op. De vloeistof is een colloïd waarin de deeltjes zweven, zoals in melk de eiwit- en -vetdeeltjes in water zweven.

Haar ERC-onderzoek gaat over quantum dots van de halfgeleider galeniet (loodsulfide). Galenietdeeltjes blijven in de vloeistof zweven dankzij zijketens, die als ‘drijvers’ dienen. Maar in oplossing zijn de quantum dots geïsoleerd, zodat ze geen stroom kunnen geleiden. Door de vloeistof uit te strijken op een oppervlak en te laten indrogen is het mogelijk de deeltjes te verbinden. Er zijn nog enkele chemische bewerkingen nodig om de ‘drijvers’ te vervangen en de quantum dots vast te zetten, maar dan zijn de deeltjes met elkaar verbonden. Op die manier maak je een zonnecel.

Goedkoop

‘Het rendement van onze quantum dot zonnecellen is nu zo’n 10 procent, wat heel behoorlijk is.’ Het aantrekkelijke van deze cellen is dat ze in te stellen zijn op een golflengte (door de grootte te veranderen) en vanuit een oplossing worden gemaakt, wat goedkoop is. Loi onderzoekt vooral de fundamentele eigenschappen van de quantum dots. ‘Wij genereren ideeën en laten zien dat die werken. Bedrijven zullen uiteindelijk moeten zien of ze de techniek verder willen ontwikkelen.’ Ze maakte ook transistoren vanuit een oplossing met quantum dots. ‘Het is een goedkope techniek, die je bijvoorbeeld zou kunnen gebruiken op een plastic ondergrond.’ Dit ERC-project loopt tot 2018. ‘We willen de systemen nog verder verbeteren.’ Daarna moet er weer nieuwe financiering komen, de gebruikelijke gang van zaken in de wetenschap. En wie weet wordt dat dan weer een ERC project.

‘Wij genereren ideeën en laten zien dat die werken’

EUROPEAN RESEARCH COUNCIL

De European Research Council (ERC) geeft sinds tien jaar beurzen aan excellente onderzoekers. Hiermee stimuleert het instituut baanbrekend onderzoek in Europa. ERC is enigszins vergelijkbaar met de Vernieuwingsimpuls van NWO (de Veni, Vidi en Vici beurzen) – maar de concurrentie is groter.
ERC Starting Grants ondersteunen opkomende wetenschapstalenten om een onderzoekteam samen te stellen en een onafhankelijk onderzoek op te starten. Consolidator Grants helpen jonge zelfstandige onderzoekers hun positie verder uit te bouwen. De Advanced Grants staan open voor gevestigde wetenschappers van alle nationaliteiten en leeftijden en zijn bedoeld om nieuwe, gedurfde richtingen in te slaan. De Proof of Concept-beurzen helpen ERC-laureaten om het gat te dichten tussen hun onderzoek en de markt.
Vier RUG-onderzoekers, allen van de Faculteit Science & Engineering (FSE, voorheen wiskunde en natuurwetenschappen)., kregen meer dan één beurs in de afgelopen tien jaar: Ben Feringa, Gerrit Poelarends, Amanda Koçer en Andreas Herrmann.
De meeste ERC's gingen naar FSE (42) en Medische Wetenschappen (16), maar ook Letteren (4), NIDI (2), Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschappen, Gedrags- en Maatschappijwetenschappen en Economie en Bedrijfskunde (elk 1) haalden ERC's binnen.



Keuzegids: RUG 18 topmasters

In de nieuwe editie van de Keuzegids Masters krijgen 18 opleidingen van de RUG het label Topopleiding. Een aanzienlijke stijging ten opzichte van de 9 van vorig jaar. De RUG-master Nanoscience staat voor het vijfde jaar achtereen in de top drie van beste universitaire masteropleidingen in Nederland.'In onze kwaliteitsbeoordeling komt de RUG er de laatste jaren gemiddeld beter vanaf dan de universiteiten in de Randstad,' schrijft de Keuzegids. 'De studenten vinden hun opleidingen net wat vaker dan elders uitdagend en goed georganiseerd.'

WWW.RUG.NL/NEWS-18-TOPMASTERS



Professor, bestaat God?

heet het boek waarin een vraag van de 7-jarige Anco – bij het 400-jarig bestaan van de RUG – uitmondde. Peter Barthel schreef het. Hij is hoogleraar Astrofysica aan het Kapteyn Instituut en geeft een heldere uiteenzetting van hoe hij als wetenschapper – dagelijks bezig met het heelal en de nietigheid van de aarde – aankijkt tegen God, religie en de rol van de kerk in onze moderne samenleving. Lezenswaardig voor atheïsten, agnosten en trouwe kerkgangers.
€ 9,95, verkrijgbaar via boekhandel of webshop

WWW.AUP.NL.

Vergeet de laagopgeleide, boze, witte man. Donald Trump is president geworden dankzij een blinde drang tot verandering bij grote delen van het electoraat, zegt **Eelco Runia**. De 'weldenkenden' zijn in de geschiedenis vaker op die manier op het verkeerde been gezet.

BERT PLATZER CARTOON BAS VAN DER SCHOT

Sprong in het onbekende

Met de verkiezingszege van Donald Trump, afgelopen november, is de wereldgeschiedenis een mythe rijker: die van de laagopgeleide, boze, witte man die Trump zijn presidentschap bezorgde. Historicus, psycholoog en schrijver Eelco Runia noemt deze verklaring 'kortzichtig'. 'Het past misschien bij het vooroordeel dat de Democraten toch al hadden, maar doet helemaal geen recht aan wat er speelt.'

In een opiniestuk in de *NRC* van 17 december haalde Runia de Italiaanse humanisten aan die rond 1500 en ook later in de 16e eeuw zich 'totaal geen raad wisten met de "Trumps" van hun tijd: Cesare Borgia en paus Julius II. Die deden geen enkele moeite redelijk te zijn en hadden toch succes. Voor de humanisten waren het ongeleide projectielen, houwdegens: ze lieten zich meevoeren door hartstochten, waren lichtgeraakt en haatdragend, joegen mensen tegen zich in het harnas, waren ijdel en praalzuchtig en leken geen enkele boodschap te hebben aan hun welbegrepen eigenbelang.' Volgens Runia inspireerde dit Machiavelli afstand te nemen van de humanistische weldenkendheid en een politieke leer te bouwen op het inzicht dat Cesare Borgia en Julius II succes boekten niet ondanks maar omdát ze zich niets gelegen lieten aan ragione (rede) en ruim baan gaven aan virtù (stoutmoedigheid).

'Entitlement'

Dat de Democraten en andere 'weldenkenden' de overwinning van Trump niet zagen aankomen, komt door hun gevoel van wat Runia 'entitlement' noemt: het idee van de Democraten dat de verkiezingsoverwinning hen toekomt. 'Dat is geworteld in het neoliberale denken dat in de jaren tachtig ontstond bij de liberals in Amerika en de

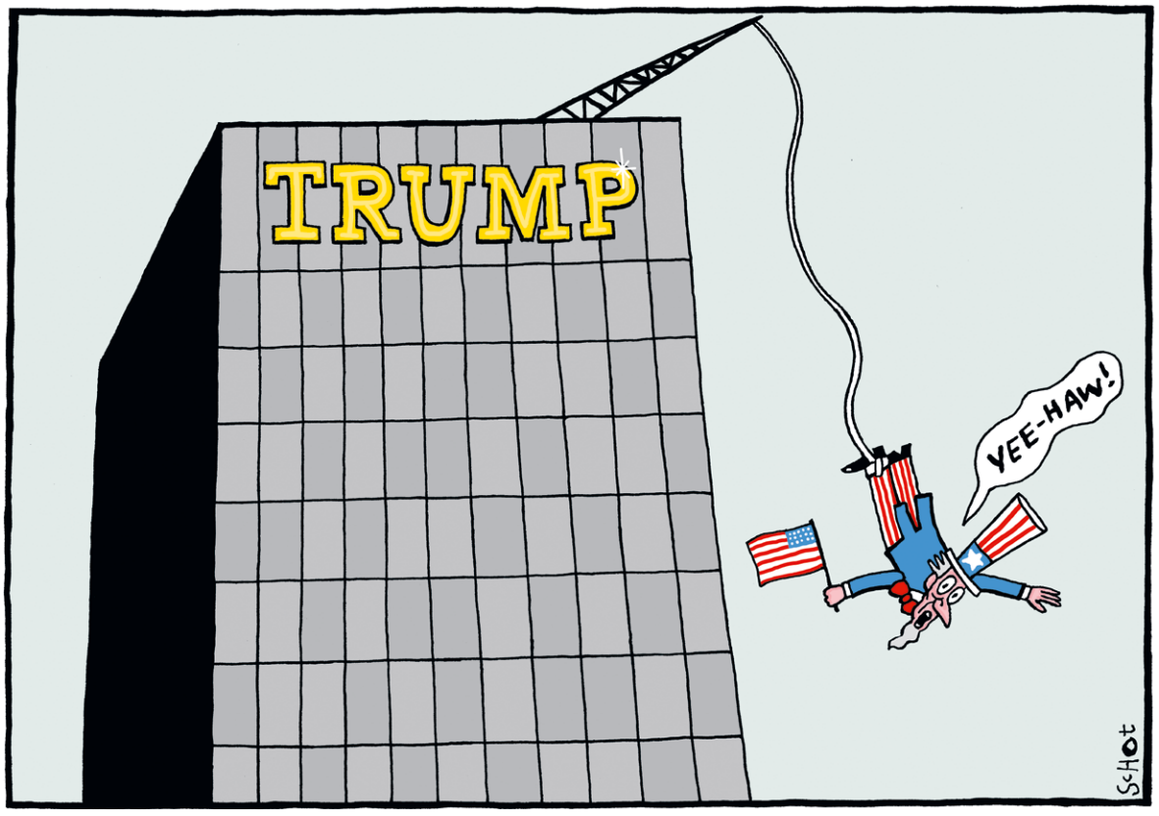

sociaaldemocraten in Europa. Clinton, Blair en Kok zagen het neoliberalisme deels als onvermijdelijk.
'De Democraten dachten dat het een kwestie van afwachten was tot demografische en culturele veranderingen hun beslag hadden gekregen om zeker te zijn van een soort permanente electorale meerderheid. Minderheden, jongeren en hoger opgeleiden zouden een zo groot electoraal potentieel voor de Democraten gaan vormen dat ze de macht min of meer in de schoot geworpen kregen.'
Dit idee bevat echter een flinke denkfout: mensen stemmen niet altijd voor hun welbegrepen eigenbelang, zoals de Democraten – en met hen vele anderen – veronderstellen.

Eelco Runia (1955) is sinds 2003 universitair docent Moderne Geschiedenis en Theoretische en Intellectuele Geschiedenis a**an de RUG. H**ij studeerde geschiedenis en psychologie aan de Universiteit Leiden. Voor zijn proefschrift *De pathologie van de veldslag* werd Runia in 1995 genomineerd voor een Gouden Uil. De rode draad in Runia's werk is naar eigen zeggen 'het schandaal van discontinuïteit'.

'Mensen stemmen niet altijd voor hun welbegrepen eigenbelang'

Populisme

Runia verklaart het uit een elementaire behoefte aan verandering. 'In mijn eerdere werk heb ik al gekeken hoe het kan dat de Eerste Wereldoorlog uitbrak, hoe revoluties ontstaan. Daarbij speelt altijd mee dat mensen soms hun rationaliteit opzijzetten in een blinde drang een grote sprong in het onbekende te wagen. Ook al kunnen ze op hun vingers natellen dat het niet in hun eigen belang zal zijn en het een hoop ellende, onrust en armoede met zich zal meebrengen. Het wagen van zo'n sprong in het duister is een elementaire, psychologische behoefte, die door historici consequent onderschat wordt.'
Dat mensen met Trump ook zo'n sprong willen wagen, komt doordat de overheid eenzijdig het 'meritocratische contract' met de burger heeft opgezegd. Het idee van de meritocratie houdt in dat de sociaal-economische positie van elk individu is gebaseerd op zijn of haar verdiensten:
'Arlie Russell Hochschild schetst in haar boek *Strangers in Their Own Land*, over de Tea Party ideologie, het beeld van een rij geduldig wachtende mensen. Ze zien hoe anderen voordringen en hoe de overheid dat faciliteert en in zekere zin zelfs toejuicht. Dat levert een enorme agressie op jegens de overheid en de voordringers.'
Dat beeld, zegt Runia, is kenmerkend voor het huidige populisme, ook in Nederland en de rest van Europa. 'Als voordringers wordt iedereen gezien waarop speciaal beleid wordt losgelaten: buitenlanders die met voorrang een huurwoning krijgen, vrouwen die opeens mannenbanen vervullen. Daardoor voelen populistische kiezers zich gepasseerd. De overheid houdt de brave burger wel aan het meritocratische contract, maar houdt zich er zelf niet aan en staat toe dat andere groepen dat ook niet hoeven. Dat is volgens mij de wortel van de populistische golf waarin we zitten.'

Regime change

Runia vindt het zijn taak als historicus om het huidige populisme zo bewust mogelijk te volgen. 'Dat ik drie pop-up symposia beleg over populisme komt ook voort uit het besef dat we in een historische tijd leven. In mijn colleges probeer ik daar op allerlei manieren plaats voor te maken. Ik heb nu al op de rol laten zetten dat ik volgend collegejaar een werkcollege over *regime change* wil geven. Dus ik verwacht dat er wel wat gaat gebeuren. Het is nog maar de vraag of Trump pas over vier jaar inderdaad vertrekt.'
Dat klinkt onheilspellend. Gelukkig heeft Runia voor tegenstanders van het populisme in Nederland goed nieuws: 'De opstelling van Wilders voorkomt dat hij een nog groter electoraat krijgt dat hij al heeft.' Door voortdurend de racistische kaart te spelen, doet Wilders zijn electoraat en zichzelf eigenlijk tekort, terwijl het potentieel voor verandering gigantisch is.'

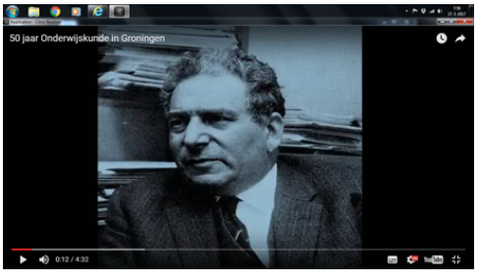

Still uit video over 50 jaar Onderwijskunde, Leon van Gelder

WWW.RUG.NL/GMW-ERFGOED-VAN-GELDER

Erfgoedkamer Faculteit GMW

De Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen heeft een Erfgoedkamer ingericht in het Boumangebouw. Deze permanente expositie geeft een beeld van de rijke geschiedenis van de sociale wetenschap in Groningen. De tentoonstelling en bijbehorende website met vele video's, is opgebouwd rondom tien vooraanstaande hoogleraren die aan de basis hebben gestaan van de faculteit. De Erfgoedkamer GMW in de Grote Rozenstraat 31 is vrij te bezoeken.

WWW.RUG.NL/GMW/ERFGOED

Verkoopvergunning niet-werkzame medicatie

Nieuw statistisch onderzoek zet vraagtekens bij de bewijskracht die de Amerikaanse FDA verlangt van goed te keuren medicamenten. Don van Ravenzwaaij, psycholoog en statisticus bij GMW van de RUG concludeert dit in een artikel dat hij samen schreef met prof. John Ioannidis van de Universiteit van Stanford. Het werd 8 maart gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschrift *PLOS ONE*.

In haar colleges wil taalwetenschapper **Malvina Nissim** niet alleen kennis overdragen, maar ook met de studenten samenwerken. ‘Ik leer veel van ze.’ Afgelopen januari werd ze tot Docent van het Jaar 2016 aan de RUG gekozen. Het was de tiende keer dat die verkiezing plaatsvond.

EDZARD KROL DUNCAN WIJTING

WWW.RUG.NL/STAFF/M.NISSIM

Docent van het Jaar leert van studenten

‘Wie heeft dit geschilderd?,’ zegt Malvina Nissim in haar winnende les in de aula van het Academiegebouw, terwijl ze op een scherm een geschilderd portret toont. Vanuit het gemêleerde publiek klinkt slechts gemompel. ‘Jullie moeten luid praten, hè!’ moedigt ze de mensen in de zaal aan, met drukke gebaren. Nadat er vervolgens van verschillende kanten ‘Van Gogh’ wordt geroepen, toont ze nog een portret, een zo te zien door een kind getekende variant van dezelfde Van Gogh. ‘En dit?’ Uit de zaal klinken ontkennende geluiden, die Nissim samenvat: ‘Van Gogh waarschijnlijk niet. Waarom niet?’

Tijdens haar reguliere colleges benadert Nissim haar studenten op dezelfde manier. Dat doet ze heel bewust. ‘Ik vraag studenten altijd om respons. Niet alleen om ze bij de les te houden en de stof op een indringende manier over te brengen, maar vooral ook omdat ik vind dat we moeten samenwerken. Ik leer veel van ze. Dat bleek bijvoorbeeld in het eerste jaar dat ik hier werkte, toen we bij een project als onderdeel van een college meededen met een prijsvraag, iets internationaals, op onderzoek gericht. Er moest een computerprogramma voor worden geschreven en daar had ik de studenten bij nodig, want in mijn eentje kon ik het niet. Toen stelden zij voor om dat met een ander hulpprogramma te schrijven dan ik gewend was. En dat hebben we gedaan. Het beviel zo goed dat ik besloot om in het daaropvolgende jaar bij dat college weer datzelfde hulpprogramma te gebruiken.’

Sleutels

Nissim heeft zich laten inspireren door een hoogleraar in Italië van wie ze tijdens haar studie taalkunde en klassieke talen les kreeg. ‘Het was een fantastische professor. Bij hem moest de afstand tussen docent en student heel klein zijn. Ik weet nog goed hoe hij in het tweede studiejaar mij en drie of vier andere studenten de sleutels van de afdeling gaf, wat in Italië heel ongebruikelijk is. Daardoor konden we er elk moment naartoe, dag en nacht. En dat deden we dan ook. Soms aten we er zelfs. Dat is de manier om bij je vakgebied betrokken te raken. Zelf was de professor trouwens meestal ook aanwezig. We konden altijd bij hem terecht met vragen, die hij altijd beantwoordde. Hij gaf ons het gevoel dat we heel belangrijk waren, dat hij van ons leerde en dat we intelligente ideeën inbrachten, de moeite waard om te bediscussiëren. Dat was geweldig stimulerend.’

Razendsnelle ontwikkeling

Nissim is trots op de titel Docent van het Jaar en beschouwt hem als een erkenning van het grote belang van het onderwijs. Al maakt ze

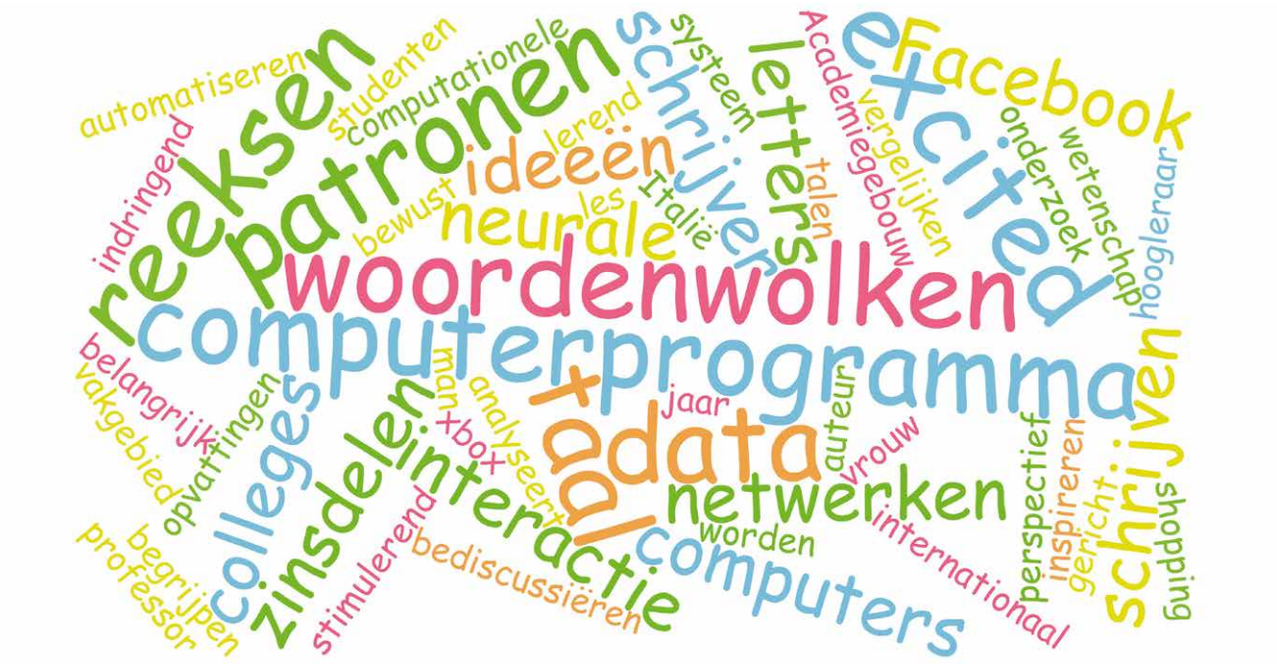

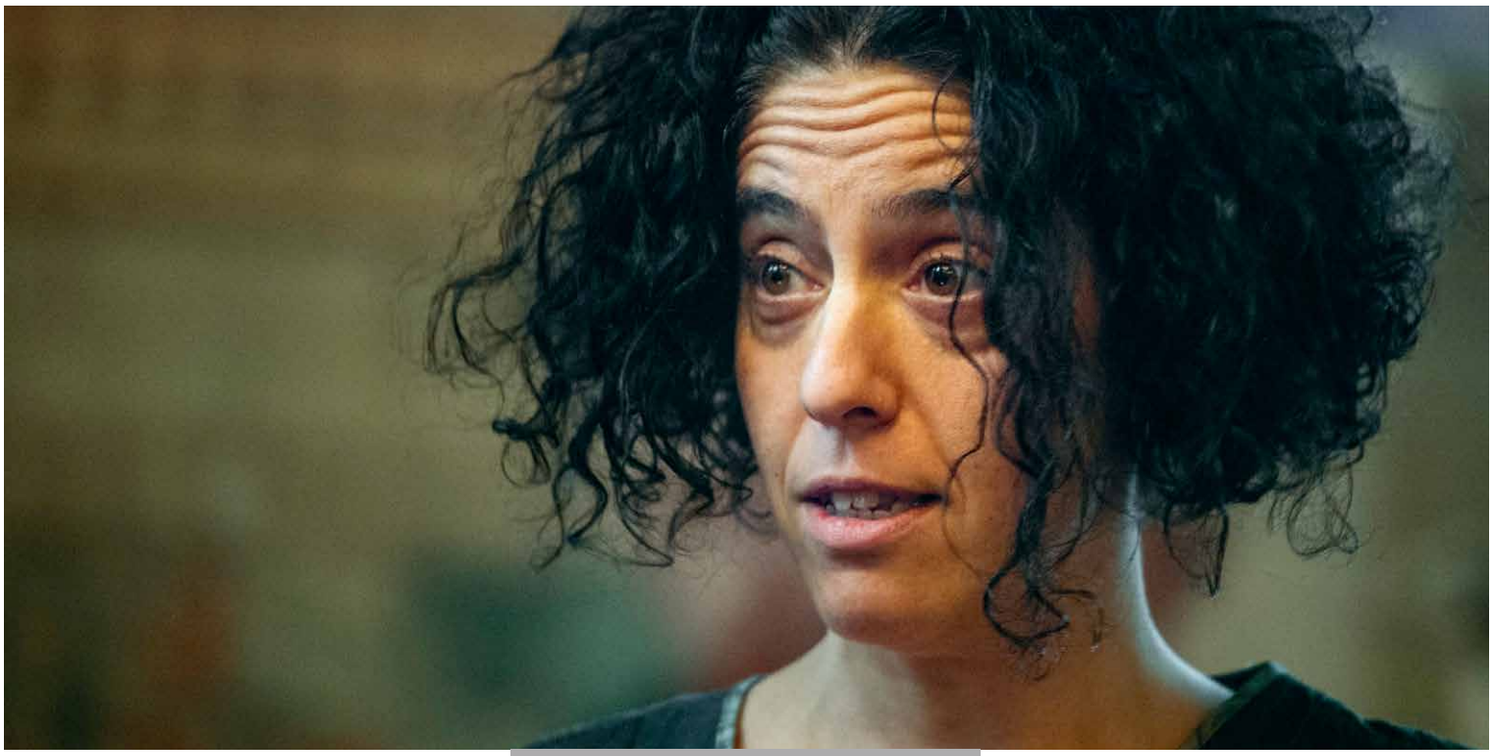

graag gebruik van de gelegenheid om haar vakgebied onder de aandacht te brengen: de computationele taalkunde, een wetenschap op de grens van taalkunde en alles wat met computers en data te maken heeft. 'Want het is het boeiendste onderzoeksgebied ter wereld,' zegt ze. 'De laatste jaren ontwikkelt het zich razendsnel. Momenteel is het helemaal op neurale netwerken gericht, een terrein dat vier jaar geleden nog niet eens bestond.' Een neuraal netwerk is een lerend systeem dat in staat is patronen in grote hoeveelheden data te herkennen. 'Neem de vertalingen van Google Translate. De meeste mensen klagen erover. Maar als je er vanuit het perspectief van mijn werk naar kijkt, zijn de vooruitgang en de kwaliteit spectaculair. Stel je voor: voor het automatiseren van vertalingen hebben we eindeloos geprobeerd taal te begrijpen, onder meer door de plaats van zinsdelen in de ene taal te vergelijken met die in de andere. Terwijl de nieuwste modellen, de neurale netwerken, veel van de daarbij opgedane inzichten gewoon links laten liggen. Ze weten niet eens waar ze naar kijken en zien alleen maar reeksen letters. Aan de ene kant gaan er reeksen letters in de ene taal de computer in, en aan de andere kant komen er andere reeksen letters uit – en dat is dan de vertaling.'

Malvina Nissim (Italië, 1975) studeerde in 1998 aan de Universiteit van Pisa af in de Taalkunde. In 2002 promoveerde ze aan de Universiteit van Pavia op het proefschrift *Bridging Definites and Possessives: Distribution of Determiners in Anaphoric Noun Phrases*. Daarna was ze postdoc aan de Universiteit van Edinburgh en op het CNR-instituut in Rome en universitair docent aan de Universiteit van Bologna. Sinds 2014 is ze universitair docent aan de RUG.

Fuck en x-box

Zelf richt Nissim zich niet op vertalen. Ze analyseert teksten met de computer en probeert conclusies te trekken uit de patronen die ze aantreft. 'Hoewel het niet mogelijk is van elke tekst te bepalen door wie hij is geschreven, kunnen we er wel veel uit afleiden. Bijvoorbeeld of de schrijver een man of vrouw is, jong of oud, en wat zijn of haar stemming is, of welke opvattingen hij of zij heeft.'

Hoe dat werkt, illustreert ze met woordenwolken van door vrouwen en mannen op Facebook geschreven teksten. Het onderscheid is even duidelijk als tussen het zelfportret van Van Gogh en de kopie. Tot de meest gebruikte vrouwenwoorden behoren 'excited' en 'shopping', tot de meest gebruikte mannenwoorden 'fuck' en 'x-box'. Met een computerprogramma is al met 70 procent zekerheid te bepalen of een tekst door een man of een vrouw is geschreven. 'We proberen ook automatisch opvattingen uit teksten te halen. Bijvoorbeeld of iemand voor of tegen abortus is. Ja, we zijn ons zeer bewust van de ethische kanten van wat we doen. Er zijn al workshops die zich specifiek op de ethiek richten.'

Shakespeare en Komrij

De methoden waar Nissim mee werkt zijn ook te gebruiken bij twijfel over de auteur van een tekst. Zo hebben haar collega's recent onmiskenbaar vastgesteld dat Shakespeare veel van zijn toneelstukken samen met Christopher Marlowe heeft geschreven. 'Na de verkiezing tot Docent van het Jaar, zijn er al twee mensen naar me toe gekomen met het verzoek te kijken naar het pamflet *De ondergang van Nederland – Land der naïeve dwazen*,' zegt Nissim. Dit onder het pseudoniem van Mohamed Rasoel in 1990 verschenen pamflet waarschuwde voor oprukkend islamisme. Het baarde veel opzien en leidde tot pogingen de schrijver te achterhalen. De Amsterdamse hoogleraar tekstwetenschap Teun A. van Dijk meende dat het Gerrit Komrij was, maar die ontkende. Later werd een van oorsprong Pakistaanse man voor de inhoud van de tekst veroordeeld. 'Ik sluit niet uit dat hier binnenkort een masterstudent mee bezig gaat.'

Video winnend mini-college:
WWW.RUG.NL/NEWS-MALVINANISSIM
Andere (facultaire) Docenten van het Jaar:
WWW.RUG.NL/NEWS-LECTURERS-OF-THE-YEAR-2016

'A GOOD SCIENTIST MUST HAVE ENOUGH HUMILITY TO ADMIT WHEN HE IS WRONG, AND TO ASK QUESTIONS ABOUT WHAT HE DOESN'T UNDERSTAND'

Over de hele wereld zijn leden van de RUG-gemeenschap te vinden. Zij verlieten Groningen, maar anderen bleven. Wat vinden zij leuk aan Groningen en wat doen zij er graag? RUG-medewerkers en -alumni geven hun tips.

Frans Westra (1955)

Alumnus geschiedenis (1981), promotie 1992). Al zo’n 40 jaar filmprogrammeur in Stad, momenteel bij Groninger Forum. Als historicus schreef hij boeken, zoals *Martinitoren*, *Passie voor cinema* en het eind vorig jaar verschenen *Palet van Groningen*

SELFIE



Mijn geboortehuis staat in Culemborg, maar ik groeide op in Twente. En ik wilde niet in Groningen studeren maar in Amsterdam. Mijn ouders zetten echter door en daar heb ik nooit spijt van gehad. De studie geschiedenis in Groningen bracht me in contact met heel veel interessante mensen die een vormende werking op me hebben gehad. Ik kwam bij Liga 68 terecht, een zeer vooruitstrevende filmclub, en werd later directeur en programmeur van filmtheater Images. Ik fiets elke dag langs de Rijksstraatweg en de Hereweg naar Groningen en alleen dat is al een immens genoegen. De stad Groningen en de universiteit hebben mij enorm veel goeds gebracht!

DIT VIND IK LEUK



Het Hereplein en de Heresingel zijn mijn favoriete locaties sinds Images uit de Poelestraat moest verdwijnen. Het is een mix van dynamiek op het plein en rust aan de singel waar ik onder het torentje van het Instituut voor Geschiedenis op nummer dertien mijn eerste (en enige) universitaire baantje had en nu aan het Hereplein films programmeer. Je ziet er aan de villa’s de rijkdom en het zelfbewustzijn van de stad die zich na de slechting van de vestingwerken wist te ontpoppen tot een noordelijke metropool. Heresingel en Hereplein staan voor mij voor de twee grote constanten in mijn leven: geschiedenis en film.

Nieuwe MOOCs

Massive Open Online Courses (MOOCs) zijn grootschalige, gratis, open en online cursussen. Ze kunnen worden gevolgd door iedereen met belangstelling voor het onderwerp. De nieuwe of opnieuw startende RUG-cursussen, zoals Religion and conflict, Inleiding Nederlands recht en Why do we age?, zijn te vinden op WWW.FUTURELEARN.COM/PARTNERS/UNIVERSITY-OF-GRONINGEN. Zie ook WWW.RUG.NL/MOOC.









Lezersonderzoek *Broerstraat 5*

Als redactie van *Broerstraat 5* krijgen we geregeld reacties op ons blad. Gelukkig vooral positieve. Maar wat u nou echt van ons alumnimagazine vindt, dat weten we eigenlijk niet. Tijd dus voor een lezersonderzoek. Op 7 april 2017 sturen we daarom al onze lezers waarvan we een e-mailadres hebben een digitale brief met het verzoek een korte enquête in te vullen. We hopen van harte dat u mee wilt doen. Hebt u geen e-mail ontvangen? Dan kunt u de enquête ook invullen via WWW.RUG.NL/LEZERSONDERZOEK-B5. We zijn heel benieuwd naar uw mening! Alle afleveringen van *Broerstraat 5* vindt u op WWW.RUG.NL/BROERSTRAAT5

Natuurlijk. De RUG is erg trots op het werk van Ben Feringa. Maar Groningen bracht meer wetenschappers voort die een Nobelprijs hadden kunnen krijgen. Ook hun verhalen staan centraal in de nieuwe **tentoonstelling 'Nobel Science'** in het Universiteitsmuseum.

CHRISTIEN BOOMSMA ELMER SPAARGAREN

UNIVERSITEITSMUSEUM

Vergeten verhalen van knutselende onderzoekers

In het gedimde licht, veilig onder een doorzichtige kap, ligt een foto. Een röntgenfoto van een passerdoos, gemaakt door natuurkundige Hermanus Haga. Het lijkt een beetje knullig, want waarom zou iemand een röntgenfoto maken van zo'n voorwerp?
Het wordt begrijpelijk als je de informatie leest. Want dit is de eerste röntgenfoto die in Groningen werd gemaakt, slechts drie maanden na de vondst van Wilhelm Röntgen zelf in 1895. Haga – tot dan toe specialist in aardmagnetische straling – was zo gefascineerd door de ontdekking, dat hij volop begon te experimenteren in zijn laboratorium aan de Westersingel. Die foto? Hij 'oefende' met zijn passerdoos.
Diezelfde Haga wist enkele jaren later zowel het golfkarakter van röntgenstraling vast te stellen, als de golflengte. Een Nobelwaardige prestatie, al ging de eer dertien jaar later naar de Duitser Max von Laue. Haga werkte namelijk in een uitzonderlijk geavanceerd trillings- en ijzervrij laboratorium. Níemand had zo'n lab en dus kon niemand zijn experimenten reproduceren. Dus geen Nobelprijs.

Lange traditie

Haga is maar een van de mannen die de tentoonstelling 'Nobel Science' in het Universiteitsmuseum voor het voetlicht haalt. Maar er zijn er meer. Denk aan de latere Nobelprijswinnaar Heike Kamerlingh Onnes die drie jaar lang in een voormalig turfhok van het Academiegebouw zwoegde aan een Slinger van Foucault. Ook die slinger staat in de benedenzaal van het museum, in een speciaal ontworpen vitrine. Of de 'knutselende rector' Sirks – die een voorloper van de fasecontrastmicroscoop bouwde en weer sloopte voor de onderdelen. Dertig jaar voor zijn illustere opvolger en Nobelprijswinnaar Zernike.
En dan zijn er de moderne verhalen. Het werk van Ben Feringa aan nano-motoren vormt het hart van de tentoonstelling. De (replica van de) Nobelpenning die hij aan het museum schonk is te zien, zijn groezelige labjas, en zijn eerste scheikundeboek. En wat te denken van de hartlongmachine, gebouwd op zolder van de Heelkundekliniek? Of het 'leven' dat Sijbren Otto – op dit moment – probeert te creëren in een reageerbuis. Misschien een volgende winnaar? Ooit?
'We willen laten zien dat het onderzoek van Ben Feringa niet alleen staat,' zegt conservator Rolf ter Sluis van het museum. 'Dat hij deel uitmaakt van een lange traditie van creatief en grensverleggend onderzoek. Van wetenschappers die spelend, knutselend bijna, tot hun ontdekkingen komen.'







'KNOWLEDGE IS KNOWING THAT A TOMATO IS A FRUIT, WISDOM IS NOT PUTTING IT IN A FRUIT SALAD' (MILES KINGTON)
STELLING **BRENDA HIJMANS** MEDISCHE WETENSCHAPPEN

Bijzonder



FOTO JEROEN VAN KOOTEN

Soms krijg je als fonds een grote donatie. Daar zijn we uiteraard erg blij mee, al kan de aanleiding droevig zijn. Een grote gift biedt wetenschappers de mogelijkheid nieuwe wegen in te slaan of voor langere tijd aan een project te werken. De afgelopen periode heeft het Ubbo Emmius Fonds meerdere grote giften en nalatenschappen ontvangen. En dat is wel heel bijzonder.
De stichting Lymph&Co doneerde € 772.000 voor het onderzoek van Joost Kluiver en Anke van den Berg naar lymfeklierkanker. Zij kunnen dankzij deze gift een uitgebreid onderzoek opzetten naar een recent ontdekt, belangrijk netwerk van genen die de groei van lymfeklierkankercellen sterk beïnvloeden. Wellicht vinden ze nieuwe aanknopingspunten voor het ontwikkelen van alternatieve therapeutische benaderingen. Lymph&Co is opgericht door alumnus Bernhard van Oranje, die zelf in 2013 met lymfeklierkanker werd geconfronteerd.

Eveneens zeer bijzonder zijn de twee grote nalatenschappen die we vorig jaar verkregen. Mevrouw J.F. Nater-de Jong liet een bedrag na van naar verwachting € 280.000 ten goede van het J.P. Naterfonds, een Fonds op naam ter nagedachtenis aan haar echtgenoot Johan Nater, die jarenlang als hoogleraar Dermatologie verbonden is geweest aan de RUG. Een tweede nalatenschap, van naar verwachting € 1.300.000, is van alumna mevrouw Mr. J.E.M. van der Vegt. Zij was in haar werkzame leven docent aan de Bibliotheek- en Documentatieacademie en had een sterke verbondenheid met wetenschap. Deze nalatenschap zal vooral worden aangewend voor innovatieve projecten van de RUG.

Tot slot ontvingen wij een schenking van een alumnus die anoniem wenst te blijven. Het gaat om certificaten van aandelen in een vennootschap, waarvan verwacht wordt dat ze een aanzienlijk bedrag vertegenwoordigen. Gezien de complexiteit is de exacte omvang van deze gift nog niet te bepalen. Met de donateur is uitvoerig besproken hoe de donatie besteed zal gaan worden: er wordt een Fonds op naam opgericht dat fundamenteel wetenschappelijk onderzoek ondersteunt, met name op het gebied van de Exascale Technology (zoals big data). Dankzij deze gift kan het European Research Center for Exascale Technology (ERCET) een samenwerkingsverband van de RUG met IBM, UMCG en Astron een enorme impuls krijgen. Zoals ik aan het begin van deze column al schreef: dit is heel bijzonder.

Gerbrand Visser
directeur Ubbo Emmius Fonds

Steun de grutto

Twee jaar geleden werd de grutto verkozen tot de Nationale Vogel van Nederland. Maar het gaat niet goed met deze oer-Nederlandse trekvogel. In de afgelopen 25 jaar is het aantal meer dan gehalveerd. 2016 was opnieuw een dramatisch slecht broedseizoen. De 30.000 Nederlandse gruttoparen brachten slechts 4.000 jongen groot, terwijl er 11.000 nodig zijn om de soort in stand te houden. Als we niet oppassen is er over een aantal jaren nog maar een handjevol grutto's over.

Meer kennis nodig

Theunis Piersma, hoogleraar Trekvogelecologie aan de Rijksuniversiteit Groningen, wil achterhalen hoe we de grutto het beste kunnen helpen. Piersma en zijn team bestuderen al jaren de vogels én hun internationale leefomgevingen – de grutto overwintert in West-Afrika en trekt ieder voorjaar weer naar Nederland, waar maar liefst 85 tot 90% van alle paren broedt. In 2014 ontving hij de gerenommeerde Spinozaprijs voor zijn onderzoek .

Meevliegen

Piersma wil zo veel mogelijk grutto's uitrusten met kleine, door zonnepaneeltjes gedreven, zendertjes die communiceren met satellieten. Zo kan hij als het ware meevliegen en een schat aan informatie verzamelen over de vogels. Die kennis kan helpen bij een betere bescherming van het leefgebied van de grutto.

Help mee

Om dit voor elkaar te krijgen is Theunis Piersma een crowdfundingactie begonnen. Hij hoopt € 20.000 bij elkaar te brengen, zodat hij vier nieuwe grutto's kan zenderen en hun trektochten kan volgen. Helpt u mee?



Op www.rugsteunt.nl leest u meer over dit project. U kunt ook rechtstreeks doneren door een bedrag over te maken op NL 37 TRIO 0784906009 t.n.v. Stichting Ubbo Emmius Fonds, onder vermelding van Grutto.



FOTO MICHEL DE GROOT

Common Ground verzamelt bijzondere herinneringen

Alumni van de RUG: we zijn overal te vinden, in het binnen- en buitenland, in verschillende functies en organisaties. Maar hoe verschillend ook, we hebben allemaal iets gemeen: onze alma mater. In Groningen werden we volwassen. We zaten er in de collegebanken. Beleefden er grote liefdes. En maakten er lange studiedagen in de bibliotheek en lange nachten in de Poelestraat.
Op Common Ground, WWW.RUG.NL/ALUMNI/COMMONGROUND, verzamelt de RUG bijzondere herinneringen van alumni aan de studietijd. Heb jij ook een mooi verhaal dat je graag deelt? Neem dan contact op met A&F via: ALUMNI@RUG.NL.

Reünie biologen 1967

In 1967 begonnen – in de collegebanken van het botanisch lab aan de Grote Rozenstraat – zo'n 70 studenten aan de opleiding Biologie in Groningen. Nu, vijftig jaar later, hebben Rosalie Aardema, Nicolette Gastkemper en Jan de Heer het initiatief genomen voor een reünie, op **zaterdag 9 september 2017**. Op het programma van de reünie staan onder meer een bezoek aan het oude Biologisch Centrum in Haren en aan het nieuwe Life Science gebouw op Zernike. Meer weten? Mail naar JANDEHEER@YAHOO.COM.

Weekendje Groningen?



FOTO NIELS DE VRIES

Zin om weer eens een dag of weekend in Groningen door te brengen? Kom dan **zaterdag 14 en zondag 15 oktober** naar Zpannend Zernike, de Groningse bijdrage aan het Weekend van de Wetenschap. Twee dagen lang staat de stad in het teken van de wetenschap, met lezingen van bekende RUG-wetenschappers, demonstraties, amusement en de mogelijkheid om zelf onderzoek te doen. Voor oud, maar vooral ook voor jong. Leer hoe onze hersenen werken, volg de rondleiding door het Academiegebouw, bezoek het mobiele planetarium of maak een eigen DNA-ketting. Zpannend Zernike is zaterdag op verschillende plekken in de binnenstad en zondag op de Zernike Campus. De toegang is gratis.
Meer informatie op WWW.ZPANNENDZERNIKE.NL.

Europese talen en culturen

GAV Jafet organiseert op **1 mei 2017**, samen met studievereniging Esperia, een workshop voor met name pas afgestudeerde alumni. Op **9 mei 2017**, bij het Career Event van de Faculteit der Letteren, vertellen alumni over wat ze na de talenstudie hebben meegemaakt. WWW.GAVJAFET.NL

Rechtsgeleerdheid

Vrijdagmiddag **12 mei 2017** houdt de Faculteit Rechtsgeleerdheid haar eerste facultaire alumni-netwerkborrel met korte lezingen over de actualiteit van prof. mr. Jan Brouwer (hoogleraar Algemene Rechtswetenschap) en mr. Koen Konings (universitair docent IT-recht en IT-recht advocaat). De borrel vindt plaats in het Academiegebouw te Groningen. Aanmelden kan via RUG.NL/RECHTEN/ALUMNI

Wijsbegeerte

Keer op **20 mei 2017** terug naar de Faculteit Wijsbegeerte voor een vrolijk en filosofisch weerzien. Programma en aanmelden (tot 30 april) via WWW.RUG.NL/FILOSOFIE/ALUMNI.

Biologie en Life Science and Technology

GLV Idun (voorheen GBC en Melior Vita) organiseert van **2 t/m 4 juni 2017** de traditionele zeiltocht op de Jeppe van Schier. Opgave via ALUMNI@IDUN.NL.

Engels

De Alumni Association English Language and Culture Groningen houdt op **17 juni 2017** een reünie in De Stadstuin in Groningen met als thema Almost Midsummer Night. WWW.ALUMNICLUBENGELSGRONINGEN.NL

Tandheelkunde

Op **24 juni 2017** houdt Archigenes haar jaarlijkse rally. **28 oktober 2017** is er Alumnibowlen te Utrecht. En, van **2 t/m 9 februari 2018** wordt het derde lustrum gevierd, met een openingsfeest op 2 februari en een alumnidag op 3 februari. WWW.ARCHIGENES.NL/VERENIGING/ALUMNI

Farmacie

Pharmaciae Sacrum zoekt oud-studenten farmacie die mee willen helpen activiteiten voor alumni te organiseren en die willen meedenken over de Alumnicommissie en de Alumnidag in **oktober 2019.** Interesse? Mail naar BESTUUR@PSGRONINGEN.NL.

Archeologie

Sinds kort is Archeolumni GIA de officiële alumnivereniging voor oud-studenten archeologie. De vereniging organiseert netwerkborrels en andere activiteiten. En er is een nieuwsbrief. Meer weten? Stuur een mail naar ALUMNINETWERKGIA@RUG.NL of kijk op LinkedIn of Facebook.

Bijeenkomsten alumnikringen

10 april 2017 Twente
11 april 2017 Berlijn
18 april 2017 Londen
19 april 2017 Hong Kong
1 mei 2017 Den Haag & Rotterdam
8 mei 2017 Amsterdam
7 juni 2017 Aduarderkring & Jonge Alumni Netwerk, Groningen
15 juni 2017 Hong Kong

Meer informatie op WWW.RUG.NL/KRINGEN en WWW.RUG.NL/ALUMNI/AGENDA.

'OP EEN KANTOOR BEN JE OM TE WERKEN; PLANTEN KAN JE THUIS WEL NEERZETTEN'
STELLING **MARIJE HAMERSMA** RUIMTELIJKE WETENSCHAPPEN



TEKST > **MARJAN BROUWERS**
FOTO > **JEROEN VAN KOOTEN**

Verder denken over excelleren in onderwijsbestuur

Friso Kingma *"Wij leiden kinderen op tot wijze wereldburgers"*

Een leven lang leren is voor Friso Kingma (40) zo vanzelfsprekend dat hij ervan opkijkt als hem gevraagd wordt hoe hij daarover denkt. Al op de basisschool wist hij dat hij schoolmeester wilde worden en sindsdien is hij altijd actief geweest in het onderwijs. Als leerkracht, schooldirecteur en bestuurder. "Als je kinderen leert leren dan kan het niet anders dan dat je zelf ook intrinsiek gemotiveerd bent om jezelf steeds verder te ontwikkelen. Dan geef je het goede voorbeeld. Dat geldt voor mij evenals voor de medewerkers van IRIS."

Een toekomst in het primair onderwijs was een zeer bewuste keuze van Kingma, tegenwoordig voorzitter van het College van Bestuur van IRIS, schoolvereniging van Christelijk Onderwijs in Kampen. Kingma: "Wij staan aan het begin van een nieuwe generatie kinderen die wij opleiden tot wijze wereldburgers. De maatschappij een beetje beter maken begint bij kinderen." Hij gaf nog maar een paar jaar les op een basisschool in de buurt van Heerenveen toen zijn schooldirecteur ziek werd en zijn vervangster met zwangerschapsverlof ging. "Ik vond lesgeven erg leuk, maar wilde dat niet mijn hele leven blijven doen. Dus werd ik op mijn 26ste al schooldirecteur."

Enkele jaren later stapte hij over naar een functie binnen het bovenschoolse management en daarna verkaste hij naar Kampen: eerst als algemeen directeur van IRIS, tegenwoordig als bestuurder.

Vier principes

Vier principes zijn voor hem leidend en komen dan ook volop terug in het beleid van IRIS: vertrouwen, verantwoorden, onderzoeken en positief bijdragen. "Ik wil kinderen leren dat ze mogen vertrouwen op God, op zichzelf en op een ander. Ook belangrijk

#LEVEN LANG LEREN

HELICOPTERVIEW

vind ik dat kinderen leren dat ze in hun leven verantwoording moeten afleggen tegenover zichzelf, een ander maar ook de maatschappij. Met onderzoek bedoel ik dat kinderen van nature nieuwsgierig zijn. We hebben in het onderwijs soms de neiging om kinderen in te perken, terwijl we juist die onderzoekende houding moeten koesteren. Positief bijdragen gaat erom dat kinderen – en volwassenen – leren om zich kritisch te uiten maar dan wel in combinatie met suggesties hoe het beter kan. Daar hecht ik ook aan in gesprekken met medewerkers. Iedereen mag kritiek hebben, ook op mijn functioneren, maar kom dan wel met ideeën hoe ik het beter kan doen, want anders kan ik er niets mee."

Rol als bestuurder

Zijn hele loopbaan volgde Kingma opleidingen en cursussen om zichzelf verder te ontwikkelen. "Die eerste jaren in Kampen gebruikte ik om de organisatie goed neer te zetten. Toen de vraag kwam of ik verder wilde gaan als bestuurder vroeg ik me af hoe ik die nieuwe rol het beste kon vervullen. Ik was gewend vraagstukken op alle niveaus zelf aan te pakken, maar als bestuurder moet je ook afstand kunnen nemen en onderwerpen met een helicopterview beschouwen." Daarom scheef hij zich in voor de leergang Excelleren in Onderwijsbestuur van AOG School of Management. Die leergang beviel hem zo goed dat hij erna de leergang Publieke Strategie en Leiderschap ging doen. "Beide leergangen hebben mij geholpen om mijn draai te vinden als bestuurder. Wat ik een echte eyeopener vond was dat je als bestuurder verschillende rollen hebt en dat je steeds moet bedenken welke rol van toepassing is in een bepaalde situatie. Ik deed dat eigenlijk al uit mijzelf, maar nu ben ik me daar meer bewust van. Verder denk ik veel scherper na over wat ik lees. Vroeger had ik de neiging om verhalen uit vakbladen en managementboeken voor waar aan te nemen. Nu vraag ik me af hoe waarheidsgetrouw die artikelen zijn en welk onderzoek erachter steekt."

Nadenken over gepersonaliseerd leren

Binnen IRIS is Kingma momenteel druk met de invoering van gepersonaliseerd onderwijs. Een containerbegrip, vindt hij zelf, waar hij samen met zijn organisatie een heldere invulling aan wil geven. "Mensen hebben er allerlei associaties bij dit onderwerp en denken soms dat je kinderen dan in een hoek zet met een i-Pad en dat leraren niet meer nodig zijn. Zo doen wij dat dus niet. Wat voorop staat is dat wij kinderen persoonlijk vormen, dat ze leren om met elkaar om te gaan en dat ze genoeg inhoudelijke bagage mee krijgen om door te stromen naar het voortgezet onderwijs. De vraag is dan: hoe kan het gepersonaliseerde onderwijs ons daarbij helpen?" Tijdens de leergang Publieke Strategie en Leiderschap ging hij met zijn team met het concept aan de slag. "We hebben een model ontwikkeld waarbij het kind centraal staat, maar sterk verbonden is met zowel de leraar als de leeromgeving. Het is cruciaal dat de leraren niet het gevoel krijgen dat ze er niet meer toe doen. Integendeel: ze hebben juist een heel belangrijke rol. De juf en de meester die nu voor de klas staan, werken hard en zijn druk bezig om instructie te geven aan zo'n 25 kinderen van verschillende niveaus. Dan heb je altijd een groepje kinderen dat zich verveelt omdat zij het al weten en een ander groepje dat het tempo niet kan bijhouden. Waar we naartoe willen is een leerkracht die meer een begeleider is en instructie geeft aan veel kleinere groepen. We zijn nu in de fase dat we onderzoeken wat we precies verstaan onder gepersonaliseerd leren."

Een cirkel op de kaart

Inmiddels heeft Kingma de summerschool van het mastertraject achter de rug en werkt hij aan zijn scriptie over 'Collaboratieve Governance': het besturen van een samenwerkingsverband. Een onderwerp dat goed aansluit op zijn werk want hij is voorzitter geworden van een samenwerkingsverband van maar liefst dertig schoolbesturen van Kampen tot Raalte. "De minister van Onderwijs heeft een cirkel op de kaart getekend en daarmee bepaald dat we met z'n allen het passend onderwijs in het primair onderwijs moeten realiseren. Opeens werk ik samen met allerlei bestuurders uit totaal andere regio's, die vaak heel andere belangen hebben. Een pittige klus. Alles wat ik tijdens de afgelopen leergangen heb geleerd komt mij nu goed van pas. En ik blijf leren: praten gaat mij gemakkelijk af, maar schrijven is een ander verhaal. Daar steek ik nu weer veel van op en dat pas ik dan weer toe in mijn werk. Ik merk nu al dat ik stukken voor onze organisatie op een andere manier schrijf dan vroeger."

#GEPERSONALISEERD LEREN

Startmomenten voorjaar 2017	
Leiderschap in Management	12 april 2017
Big Data in de Zorg	8 mei 2017
Filosofie in Organisaties	11 mei 2017
Nieuw Leiderschap in Organisaties	15 mei 2017
HR-Strateeg	18 mei 2017
Excelleren in Onderwijsbestuur	18 mei 2017
Effectief Denken	18 mei 2017
Psychologie in Organisaties	29 mei 2017
Strategisch Leiderschap	26 juni 2017
Summer Academy	2 juli 2017

Meer weten over onze opleidingen?
Kijk op **www.aog.nl/br5**

AOG school of management
amersfoort / groningen

PORTRETTEN

WWW.RUG.NL/PORTRETTENGALERIJ

Online catalogus RUG-hoogleraren

De website 'Catalogus Professorum Academiae Groninganae' heeft evenals de UB een grondige restyling gekregen, met uitbreiding van het beeldmateriaal, waaronder videomateriaal als Unifocus en Adams Appel en een prachtige tijdlijn op de beginpagina. De catalogus bevat gegevens over alle hoogleraren die vanaf 1614, het jaar van oprichting, aan de Groningse universiteit verbonden zijn geweest. Er zijn ook plannen om de database uit te breiden met onder meer de inaugurele redevoeringen. Ook de geschilderde portretten zijn opgenomen in de Catalogus. Bij de hoogleraren die geen portret hebben laten schilderen, worden andere afbeeldingen gezocht. Daarom een oproep: heeft u beeldmateriaal van een hoogleraar, (ooit) verbonden aan de RUG, dan kan dit opgenomen worden in de catalogus. Graag opsturen naar: alba-bibliotheek@rug.nl of Universiteitsbibliotheek Groningen, t.a.v. Margreet Nieborg, Broerstraat 4, Postbus 559, 9700 AN Groningen.

HOOGLERAREN.UB.RUG.NL

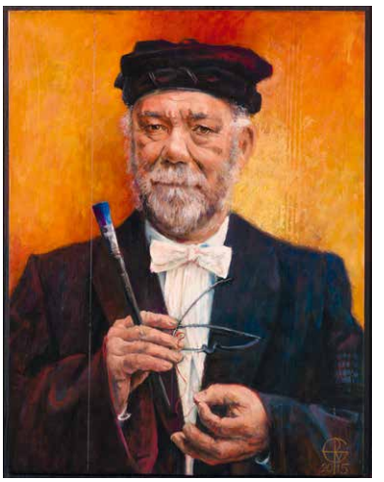

P.L.C. (Paul) van Geert
Ontwikkelingspsychologie (1987-)
Zelfportret

ORATIES

WWW.RUG.NL/NEWS-AND-EVENTS

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur. Meer informatie: afdeling Communicatie, tel. (050) 363 4444, communicatie@rug.nl of raadpleeg de rubriek 'Nieuws en agenda' op www.rug.nl.

Wijzigingen en vergissingen voorbehouden.

Medische Wetenschappen

25 april 2017
prof.dr. G.A. (Gerwin) Huls
Hematologie, in het bijzonder Hemato-Oncologie

2 mei 2017
prof.dr. J.A. (Jan Albert) Kuivenhoven
Ontwikkeling van atherosclerose, i.h.b. de vertaling van moleculaire mechanismen naar preventie en therapie

16 mei 2017
prof.dr. A.K.L. (An) Reyners
Palliatieve geneeskunde

20 juni 2017
prof.dr. M.G. (Marianne) Rots
Moleculaire epigenetica

27 juni 2017
prof.dr. J.J. (Jan Jacob) Schuringa
Experimentele hematologie

Letteren

9 mei 2017
prof.dr. L. (Lars) Rensmann
Europese politiek en maatschappij

30 mei 2017
prof.dr. H.R.H. (Hubertus) Büschel
Eigentijdse geschiedenis

6 juni 2017
prof.dr. S. (Sabrina) Corbellini
Leescultuur in premodern Europa

Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap

23 mei 2017
prof.dr. S.N. (Steve) Mason
Ancient Mediterranean Religions and Cultures

Ruimtelijke wetenschappen

13 juni 2017
prof.dr. L.G. (Ina) Horlings
Planologie

Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

4 juli 2017
prof.dr. G.H.M. (Marieke) Pijnenborg
Psychotische stoornissen

32e JAARGANG – 1e NUMMER/APRL 2017 – ISSN 0921-1721

COLOFON

WWW.RUG.NL/BROERSTRAAT5

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres
Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Redactie
Fenneke Colstee-Wieringa
Elske Kroondijk
Douwe van der Tuin
Josca Westerhof
Bert Wolfkamp

Hoofdredactie
Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay out
In Ontwerp, Assen

Druk
Zalsman
Oplage 87.000

Adreswijzigingen
De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om.

Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnirelaties RUG
Telefoon (050) 363 77 67
alumni@rug.nl of
www.rug.nl/alumni/wijzigingen

Studium Generale gemist

Wat als in het voorjaar bepaalde vogelsoorten niet meer komen? Op de eerste lentedag hield Theunis Piersma een lezing over de ‘ verhalen van trekvogels’. Studium Generale Groningen lezingen als deze en van velerlei andere sprekers zijn alsnog te beluisteren en/of te bekijken via internet. Coen Verbraaks interview met Ben Feringa in de Oosterpoort (onder voorbehoud), de Aletta Jacobs lezing, de lezing van Frank Westerman over zijn boek In het land van de ja-knikkers en zijn gesprek met Douwe Draaisma hierover, een Engelstalige serie over het geheugen en veel meer (zie ook de posters hiernaast) vindt u op SGGRONINGEN.NL/LEZING-GEMIST.





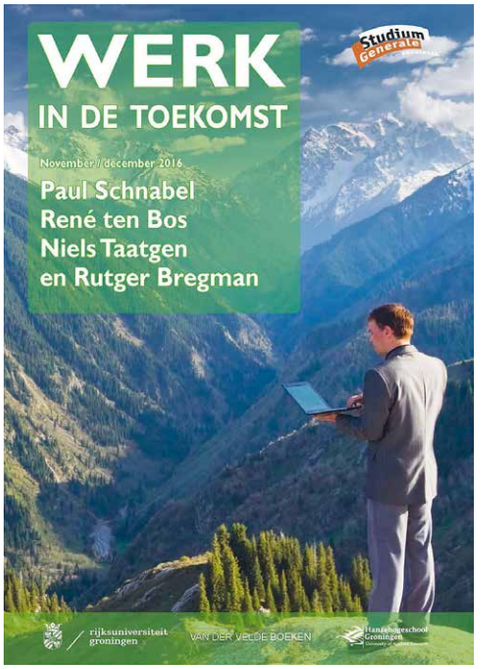







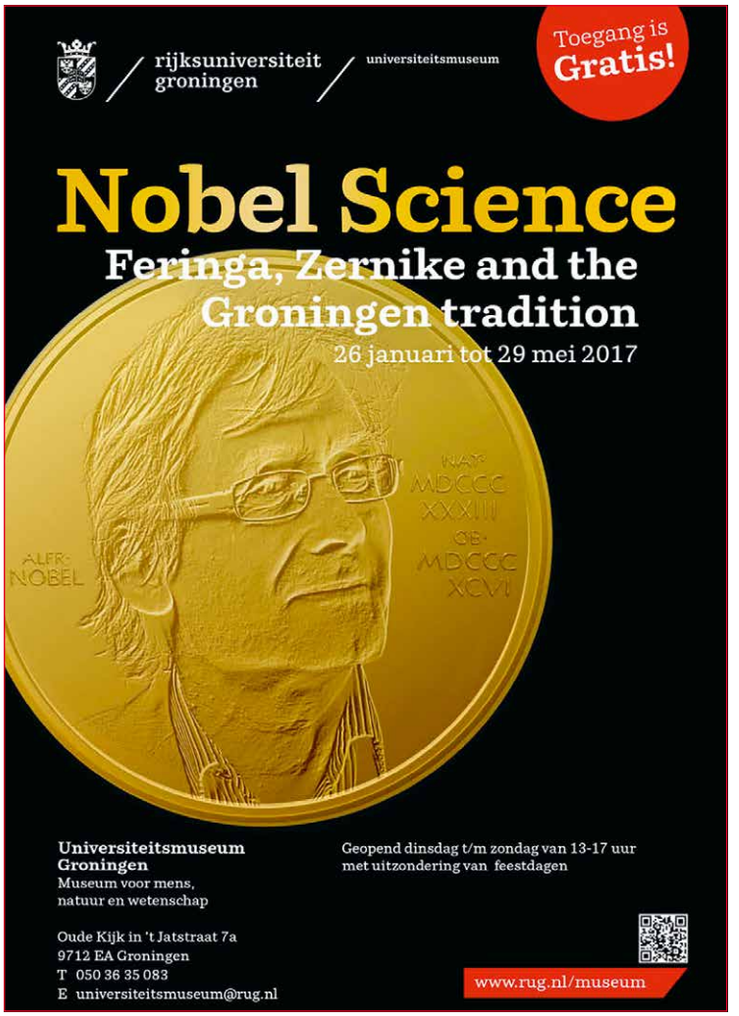

ALUMNI ACHTERAF

Vier jaar buitenland was het idee, maar de ene alumnus medicijnen zit al bijna tien jaar in Australië waar ze de connectie met de medische wereld verloor. De andere alumnus was ook wel in voor buitenlandse avonturen.

ELLIS ELLENBROEK

RETOURADRES: RUG/A&F, POSTBUS 72, 9700 AB GRONINGEN, NEDERLAND

LINDA ROBERTUS (47)

STUDIE geneeskunde van 1988 tot 1996 **IS** ontwerper van quilts en quiltpatronen **HUISHOUDEN** getrouwd met Lennert (46), arts-onderzoeker; Hugo (14), Ernst (12) en Robert (10) **HUIS** benedenwoning in Sydney, Australië **INKOMEN** in 2016 uit quiltactiviteiten 3200 Amerikaanse dollar (2300 euro) www.lindarobertus.com en www.bluejacarandadesign.com

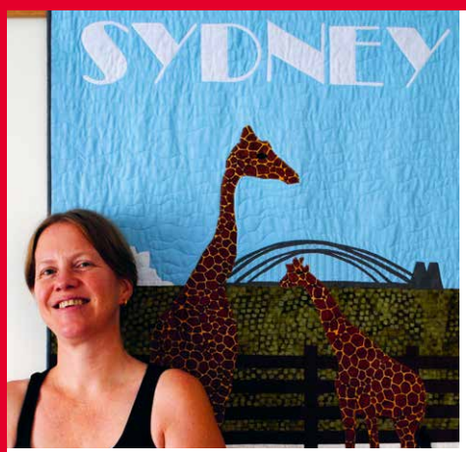

'Toen ik zwanger was van onze derde zoon ben ik gaan quilten. Ik had veel restjes stof van alle babykleertjes die ik gemaakt had en wist niet wat ik daarmee moest. Toen we in 2007 naar Australië emigreerden voor het werk van mijn man viel ik in een warm bad. In Australië is quilten veel populairder dan in Nederland.

Ik vond een baan bij een van de drie universiteiten in Brisbane, waar we eerst woonden. Ik werd researchmedewerker bij de afdeling gezondheidswetenschappen. Maar ik miste de tuberculose, waar ik de laatste drie jaar als tb-arts aan had gewerkt, in Rotterdam.

Bij het instituut voor tuberculosebestrijding in Brisbane creëerden ze een vacature voor me. Ik deed kwaliteitsbewaking, een beetje onderzoek en begon met een promotietraject. Dat ging mis toen de staat Queensland een conservatieve regering kreeg die geen geld meer in tuberculosebestrijding stak. Daarmee was mijn baan ook afgelopen. Dat was in 2012.

Toen werd ik benaderd door de nieuwe uitgever van Down Under Quilts, al jaren mijn favoriete blad! Ze zochten een nieuwe hoofdredacteur, of ik dat wilde doen. Kreeg ik ineens een droombaan op een presenteerblaadje. Ik heb direct ja gezegd en het drie jaar met heel veel plezier gedaan. Tot daar ook een eind aan kwam omdat het niet goed gaat met de bladen. Je legt niet even twaalf dollar neer voor een tijdschrift, je gaat online op zoek.

Nu zet ik eigen patronen online via mijn bedrijfje Blue Jacaranda. Ik verkoop elke dag wel drie of vier patronen van vier, vijf Amerikaanse dollar per stuk. Quilts verkopen doe ik niet veel. Om eerlijk te zijn, ze zijn onbetaalbaar. Er gaan meters stof in en heel veel uren.

Eigenlijk miste ik het dokter zijn niet meer. Tot ik afgelopen oktober met mijn jongste in het ziekenhuis kwam, hij had zijn arm gebroken. Toen ging het weer kriebelen. Ik ben hier niet geregistreerd en mijn registratie in Nederland is al lang verlopen, dus echt dokterswerk kan niet. Maar ik reageerde op een baan als medical writer voor medische apps. En ik heb net gehoord dat ik die heb gekregen.'

HYLKIA VAN MEER (47)

STUDIE geneeskunde van 1989 tot 1997 **IS** waarnemend huisarts en docent bij de opleiding farmacie van de RUG **HUISHOUDEN** getrouwd met Harmen (48), huisarts; Cilia (14), Tjitske (12) en Julianne (10) **HUIS** eengezinswoning in Groningen-Zuid **INKOMEN** € 59 bruto p/u als waarnemend huisarts, € 80 p/u voor avond- en weekenddiensten bij doktersdienst, € 90 voor nachtdiensten



'Ik was cum laude afgestudeerd, ik vond alles leuk, vooral de snijdende vakken. Ik werd eerst tropenarts, je bent dan generalist, je snijdt dus ook. En ik wilde graag wat van de wereld zien.

Harmen en ik zijn in 2000 via Médecine du Monde naar Oost-Timor gegaan. Het was na de revolutie, alles was kapot. Ik bezocht de gezondheidsposten. De patiënten stonden er al te wachten. Ze werden geregistreerd door een klerk. Ze konden uit vijf kwalen kiezen. Zoals hoofdpijn en buikpijn en *isin malerin*, koud van binnen. Ik denk dat je het in het Nederlands kunt vertalen met algehele malaise, dat kan zijn in je hoofd, in je lijf, in je leven.

Het was een uitzending van een half jaar, we hebben niet bijgetekend. Bijvoorbeeld omdat Oost-Timor toch niet een echte tropenplek was. We wilden wel met Cordaid naar zo'n missieziekenhuis in Afrika, maar in die tijd werd veel ontwikkelingshulp teruggedraaid. Een baan voor ons allebei op één plek was ook heel lastig. We voelden er niets voor dat een van ons alleen de hut schoon hield.

We gingen terug en werden huisarts. Mijn man heeft een praktijk in Sleen, ik ben al tien jaar vaste waarnemer in een praktijk in Groningen en een in Glimmen. Ik doe ook mee aan een pilot van de doktersdienst in Groningen. Als de wachttijd langer dan een uur is, word ik opgeroepen mee te werken tot de wachtkamer weer leeg is. Dat doe ik een keer per week. Daarnaast geef ik les aan studenten farmacie, voornamelijk over het onderwerp euthanasie.

Ik wil zeker wel weer weg. Maar dat hoeft niet op stel en sprong. We zijn trouwens net een jaar in Nieuw-Zeeland geweest met het hele gezin, in 2014. Wij hebben daar gewerkt als huisarts. Op het platteland, daar wil de gemiddelde lokale arts niet zitten.

Een van de kinderen was tegen toen ze erachter kwam dat de hond niet mee kon en dat ze haar vriendinnen moest achterlaten. Dat heeft een weekend geduurd. Het was een groot avontuur. Zo bracht ik het ook: Ik wil graag avonturen beleven.'